

Právní problémy socialistické mezinárodní ekonomické integrace v oblasti průmyslových práv

KAREL KNAP, MILENA OPLTOVÁ

I. VYMEZENÍ PROBLEMATIKY

1. Komplexní program dalšího prohlubování a zdokonalování spolupráce a rozvoje socialistické ekonomické integrace členských států RVHP, přijatý na XV. zasedání Rady vytyčuje jako jeden ze základních cílů integrace napomáhat v rámci mezinárodního socialistického společenství uskutečňování vědeckotechnické revoluce. V souladu s tímto cílem zdůrazňuje komplexní program nezbytnost spolupráce v oblasti vědy a techniky, zajišťování výsledků výzkumu v oblasti vědy a techniky a stanovení způsobu a podmínek jejich vzájemného předávání a využívání.¹⁾ Tyto otázky se netýkají jen sféry výroby. Ve významném rozsahu se týkají i oblasti vzájemného obchodu členských států RVHP i postavení těchto států a celého mezinárodního socialistického společenství ve vnějších hospodářských vztazích se státy kapitalistickými. Ekonomickou problematiku, která v této souvislosti vzniká, nelze zkoumat odtrženě od problematiky právní. Je to naopak právo, které svými instituty zajišťuje ochranu výsledků vědeckotechnického výzkumu i jiných výsledků tvůrčí činnosti a jejich společenského využívání a tím i ekonomického zhodnocení v rámci socialistické mezinárodní ekonomické integrace. I když jde o právní otázky zasahující svou povahou do různých právních odvětví a oblastí soustřeďuje se jejich těžiště do zvláštní oblasti průmyslově-právní ochrany. Oprávněně proto již Komplexní program zdůrazňuje nutnost zkoumání a řešení otázek spolupráce v oblasti průmyslově-právní ochrany.²⁾ 69. zasedání Výkonného výboru RVHP konané v říjnu 1974 znovu výslovně zdůraznilo, že otázky průmyslově-právní ochrany a využívání jejích předmětů v procesu spolupráce členských států RVHP mají stále rostoucí význam.

Při zkoumání otázek průmyslově-právní ochrany je třeba stále si uvědomovat, že průmyslová práva tvoří jen část celkové oblasti práv k nemotným statkům, do níž kromě práv průmyslových náleží i autorské

¹⁾ Srov. Komplexní program, hlava I, odd. 5.

²⁾ Srov. Komplexní program, hlava IV, odd. 15.

právo k dílům literárním, vědeckým a uměleckým a další práva zařazovaná mezi tzv. práva příbuzná právu autorskému. Také význam těchto práv nelze z hlediska socialistické mezinárodní integrace přehlížet. Důležitý význam v tomto směru připadá zejména autorskému právu, a to nejen ve sféře zajišťování a vzájemného předávání vědeckotechnických informací, ale zvláště i ve sféře ochrany průmyslových vzorů, kde někdy zvláštní průmyslově-právní ochranu nejen doplňuje, ale i nahrazuje.

Nelze konečně v souvislosti s tímto zkoumáním přehlížet ani otázky soutěžního práva, a to jak práva nekalé soutěže, tak i tzv. práva proti omezením soutěže, které hrají významnou úlohu ve vnějších hospodářských vztazích s kapitalistickými státy. Vzhledem k vymezenému tématu a rozsahu se tato úvodní studie vzdor uvedeným souvislostem nezabývá ani otázkami soutěžního práva, ani otázkami tzv. práv příbuzných právu autorskému a práva autorského se dotýká pouze okrajově potud, pokud toto právo v některých případech doplňuje ochranu poskytovanou některými instituty průmyslových práv nebo ji nahrazuje.

Oblast průmyslově-právní ochrany, jak se ve společenském vývoji vytvořila, není oblastí uzavřenou. Kromě již klasických institutů průmyslově-právní ochrany, jak je znají i jednotlivé členské státy RVHP, vznikají postupně nové instituty průmyslových práv k nehmotným statkům, a to jak v rámci národních úprav, tak i v rámci mezinárodním. Z hlediska významu v rámci mezinárodní socialistické ekonomické integrace je třeba v tomto směru poukázat zejména na snahy o zvláštní průmyslově-právní ochranu know-how a programů samočinných počítačů. Problematika průmyslově-právní ochrany programů samočinných počítačů je příliš specifická, takže ji nelze zahrnout do této úvodní studie.³⁾ Obecnou problematiku, která má z hlediska mezinárodní socialistické ekonomické integrace závažný význam, tvoří právní otázky know-how, které nelze v souvislosti s předměty průmyslových práv pominout. I když tedy know-how není v žádném z právních řádů států RVHP upraveno jako zvláštní průmyslové právo, je třeba se jím v této studii zabývat v rámci zkoumání právních institutů společenského uplatňování nehmotných statků.

Z oblastí průmyslových práv, zakotvených v právních řádech členských států RVHP, se tato studie zaměří na práva k vynálezu, k zlepšovacím návrhům, k průmyslovému vzoru, k ochranné známce a k označení původu výrobků. Nezabýváme se tedy právem k objevu (vzhledem k tomu, že se důsledky objevu nepromítají v hospodářské oblasti bezprostředně, nýbrž teprve prostřednictvím další na ně navazující vědeckovýzkumné činnosti) ani právem k obchodnímu názvu (vzhledem k tomu, že jeho význam v mezinárodních vztazích proti ochranné známce je omezenější).

³⁾ Srov. Závěry zásadního posudku Ústavu práva autorského a práv průmyslových na PF UK o problematice právní ochrany programů samočinných počítačů z hlediska práv průmyslových, práva autorského a práva soutěžního. Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 1/1969; K. Knap, M. Opltová: Problematika právní ochrany programů samočinných počítačů z hlediska práv průmyslových, práva autorského a práva soutěžního. Právník č. 5/1969.

2. Základní právní problematika v oblasti průmyslově-právní ochrany vyplývá ze skutečnosti, že tato ochrana je založena na principu teritoriality. Působení tohoto principu teritoriality je v mezinárodních vztazích modifikováno důsledky účasti států na mezinárodních úmluvách. V tomto směru je třeba přihlížet ke skutečnosti, že jednotlivé členské státy jsou účastníky mnohostranných mezinárodních smluv, které pro ně zakládají závazky a které jsou v důsledku této účasti součástí jejich národních právních řádů. Z účasti na těchto mnohostranných mezinárodních smlouvách vyplývá další problematika vzhledem ke skutečnosti, že jednotlivé členské země se zčásti účastní na různých mezinárodních smlouvách a i při účasti na téže mezinárodní smlouvě se mnohdy účastní na různých revizních textech smlouvy, které představují zvláštní smlouvy.

Z principu teritoriality průmyslově-právní ochrany a z účasti států na mezinárodních smlouvách vyplývá především, že podmínky právní ochrany nehmotných statků v průmyslově-právní oblasti i podmínky jejich společenského využívání včetně otázek přípustnosti a podmínek poskytování a převodu práv stanoví zásadně pro oblast své působnosti právní řád každé jednotlivé země, s některými doplňky a modifikacemi stanovenými v určitých mezinárodních relacích mezinárodními smlouvami. Dosah této skutečnosti je v oblasti průmyslových práv, kterými se chceme zabývat, o to závažnější, že jde o právní ochranu, při jejímž režimu se ve významné míře uplatňuje pravomoc zvláštních k tomu účelu zřízených národních orgánů (zvláštní úřady pro vynálezy aj.), které rozhodují v řízeních upravených národními procesně-právními předpisy. Tím se problematika rozšiřuje z oblasti hmotně-právní i na oblast procesně-právní.

Právní problémy socialistické mezinárodní ekonomické integrace v oblasti průmyslových práv lze systematicky roztrždit do dvou skupin:

a) Otázky zajištění průmyslově-právní ochrany nehmotných statků.

Do této skupiny náleží komplex otázek týkajících se zajištění průmyslově-právní ochrany nehmotných statků, vytvořených činností subjektů jednoho členského státu v ostatních členských státech. Přitom nejde jen o otázky existence a druhů právní ochrany a jejich jednotlivých institutů v různých členských státech, ale i o otázky snadnosti a rychlosti jejího dosažení a její efektivity. V této souvislosti nelze přihlížet, že již sama skutečnost, že o přiznání ochrany závislé na rozhodnutí národního orgánu je nutno v každé zemi žádat zvláště a že každý z těchto orgánů provádí zvláštní řízení opakující namnoze shodný průzkum, který byl orgánem jiného členského státu již proveden (což platí zvláště o průzkumu novosti), je ve značném rozsahu v rozporu s požadavkem efektivity v rámci ekonomické integrace.

Samostatný komplex otázek v rámci této skupiny tvoří otázky zajištění průmyslově-právní ochrany nehmotných statků vytvořených společně subjekty různých členských zemí, popřípadě na společných pracovištích, zejména v mezinárodních organizacích zřízených podle Komplexního programu.

Při zkoumání všech těchto otázek nelze přehlížet závazky, které pro

jednotlivé země účastníci se na uskutečňování mezinárodní socialistické ekonomické integrace vyplývají z uzavřených mezinárodních smluv ve vztahu k ostatním účastnickým státům těchto smluv. Cesty řešení těchto otázek musí dále dbát současně i zájmů jednotlivých účastnických zemí socialistické mezinárodní ekonomické integrace a celého socialistického ekonomického společenství na zajištění ochrany těchto statků v ostatních zemích z hlediska mezinárodních hospodářských vztahů s těmito zeměmi.

b) Otázky využívání průmyslově-právně chráněných nehmotných statků a know-how ve vzájemných vztazích v rámci mezinárodní socialistické ekonomické integrace.

Do této skupiny náleží komplex otázek týkajících se využívání průmyslově-právně chráněných nehmotných statků a know-how vytvořených v jedné členské zemi, v ostatních členských zemích v rámci specializace a kooperace i ostatní spolupráce zemí RVHP. Tyto otázky přesahují rámec zvláštního průmyslově-právního zákonodárství a značnou měrou zasahují i do smluvního práva občanského v širším smyslu a do mezinárodního práva soukromého. Zde jde o otázky právních institutů využívání uvedených nehmotných statků ve vzájemných vztazích členských zemí. Podobně jako u otázek zmíněných v rámci první skupiny, nejde ani zde jen o otázky existence a druhů právních institutů tohoto využívání z hlediska právní úpravy v jednotlivých zemích (sem náleží zejména otázky přípustnosti a podmínek poskytování a převodu práv), ale i o otázky snadnosti vzájemného předávání a jeho ekonomické efektivnosti.

I v rámci této skupiny tvoří samostatný komplex otázek problematika využívání nehmotných statků vytvořených společně subjekty různých členských zemí, popřípadě na společných pracovištích, zejména v mezinárodních organizacích zřízených podle Komplexního programu.

II. INSTITUTY PRŮMYSLOVÝCH PRÁV V JEDNOTLIVÝCH ČLENSKÝCH ZEMÍCH RVHP

A) Obecně

Problematika, která vyvěrá z teritoriálního principu průmyslově-právní ochrany a z odlišnosti účasti jednotlivých členských států na mezinárodních smlouvách, je mimořádně závažná a tvoří základ celé zkoumané problematiky. Jakýkoli pokus o řešení vymezených otázek musí tedy nezbytně vycházet z prohloubeného komparatistického rozboru právních úprav platných v této oblasti v jednotlivých zemích a z postavení těchto zemí v mezinárodní průmyslově-právní ochraně. Má-li být přitom vyloučeno úskalí formálního srovnání, nelze ani pro tuto zvláštní oblast přehlížet rozdíly vyvěrající kromě z odlišností společenského vývoje obecně zejména z odlišností právního vývoje a základů právní kultury. Tyto odlišnosti se promítají nejen do různosti jednotlivých právních institutů, jejich předmětu, povahy a náplně, ale i do vymezení pojmů, pro něž se v různých socialistických zemích používá sice shodného terminologického označení,

avšak vyjadřujícího různý obsah (typický je tento případ např. u autor-
ského osvědčení). Komparatistická studie nesmí toto nebezpečí přehlížet
a musí i při zdánlivě shodných institutech zkoumat v plné šíři a hloubce
jejich skutečný obsah.

Ze zmíněných požadavků komparatistického rozboru vyplývá, že tento
rozbor je tím složitější, čím více rozdílnost uvedených základů národní
právní úpravy znesnadňuje srovnání. I když tedy chceme zásadně další
rozbor zaměřit na všechny státy účastníci se t. č. na mezinárodní socialist-
tické ekonomické integraci, tj. na SSSR, ČSSR, NDR, MLR, PLR, RLR, BLR,
i na Mongolskou lidovou republiku a Kubu, nelze přehlížet, že obě posléze
uvedené země vykazují proti ostatním zemím z hlediska jejich společen-
ského a zejména právního vývoje a právní kultury tak závažné odlišnosti,
že zabývat se jimi v potřebné šíři by vybočilo z mezí daných předmětem
i rozsahem této práce. Omezíme proto ohledně obou zmíněných zemí srovn-
ání pouze na ty otázky, které hlubšího rozboru v uvedených směrech
nevyžadují.

V zájmu přehlednosti je třeba komparatistický rozbor ohledně jednot-
livých zkoumaných průmyslových práv omezit na ty aspekty národních
právních úprav, u nichž vzniká zvláštní právní problematika z hlediska
mezinárodní socialistické ekonomické integrace v této oblasti. Z tohoto
hlediska jde tedy jen o dílčí komparatistický rozbor zaměřený výlučně
na uvedený účel.

1. PRÁVNÍ PRAMENY

B) *Právo k vynálezu*

Právní úprava ochrany vynálezů je v jednotlivých členských zemích
zakotvena v těchto právních normách:

SSSR: Nařízení o objevech, vynálezech a zlepšovacích návrzích, schvá-
lené usnesením Rady ministrů SSSR č. 584 z 21. 8. 1973.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv o právní ochraně vynálezů se
SSSR účastní Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví
z r. 1883 ve znění Stockholmské revize z r. 1967.

ČSSR: Zákon o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslo-
vých vzorech z 1. 11. 1972 č. 84/1972 Sb.

Postavení ČSSR z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv je
shodné se SSSR.

NDR: Zákon o patentech z 6. 9. 1950 GB1 S. 989 ve znění zákona z 31. 7.
1963 GBI IS. 121 a nařízení ministra vědy a techniky o úplatném využí-
vání vědeckotechnických výsledků v NDR z 4. 11. 1971 GB1 II. S. 641.

Postavení NDR z hlediska mnohostranných úmluv je shodné jako u SSSR
a ČSSR.

Maďarsko: Zákon II z r. 1969 o patentové ochraně vynálezů.

Postavení Maďarska z hlediska mnohostranných mezinárodních smluv
je shodné jako u SSSR, ČSSR a NDR.

Polsko: Zákon o vynálezectví č. 272 Dz. U. z 19. 10. 1972, nařízení Rady ministrů č. 351 Dz. U. z 11. 2. 1972.

Z hlediska mnohostranných mezinárodních smluv se i Polsko účastní Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, na rozdíl od předchozích států však v textu haagské revize z r. 1925.

Rumunsko: Zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích č. 62 z 30. 10. 1974.

Z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv je postavení Rumunska shodné jako v SSSR, ČSSR, NDR a MLR.

Bulharsko: Zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích z 8. 10. 1968 č. 81 Dz.

I u Bulharska je postavení z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv shodné jako u SSSR, ČSSR, NDR a MLR.

Mongolsko: Nařízení Rady ministrů č. 237/1960 o objevech, vynálezech a zlepšovacích návrzích.

Mongolská lidová republika je jediným z členských států RVHP, který se neúčastní na žádné z mezinárodních mnohostranných úmluv.

Kuba: Dekret č. 805 ze 4. 4. 1936 o průmyslovém vlastnictví ve znění pozdějších zákonů, naposledy z r. 1968. Zákon č. 618 z r. 1959 (o nucených licencích).

Z hlediska mnohostranných mezinárodních smluv se Kuba účastní Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, a to v textu lisabonské revize z r. 1958.

2. POJMOVÉ ZNAKY CHRÁNĚNÉHO VYNÁLEZU

Pojmovými znaky chráněného vynálezu podle zákonů všech uvedených zemí jsou vyřešení technického problému, novost a průmyslová (hospodářská) využitelnost. Pokud jde o pojmový znak novosti, vyžaduje se ve všech zemích novost světová, a to zásadně časově absolutní, pouze podle zákona NDR není na závalu novosti, byl-li vynález popsán ve veřejných tiskovinách v době přesahující sto let; podle téhož zákona není rovněž novosti na překážku zveřejnění nebo využívání vynálezu v období šesti měsíců před podáním přihlášky vynálezu, pokud toto zveřejnění nebo využívání spočívá na vynálezu přihlašovatele nebo jeho právního předchůdce.⁴⁾

Jako další pojmové znaky vynálezu uvádějí výslovně: pokrok ve srovnání se světovým stavem techniky zákony ČSSR,⁵⁾ Maďarska,⁶⁾ Bulharska⁷⁾ a Rumunska⁸⁾, požadavek kladného účinku vynálezu stanoví právo SSSR⁹⁾. V těchto směrech však nejde o rozdíly, které by se v praxi pro-

4) Zák. z 31. 7. 1963, § 4.

5) Zák. č. 84/1972 Sb., § 24 odst. 1.

6) Zák. z r. 1969, § 3.

7) Zák. z r. 1968, čl. 12.

8) Zák. z r. 1974, čl. 10.

9) Zákon z r. 1973, čl. 21, odst. 1.

jevovaly, neboť v podstatě shodné důsledky se v ostatních zemích dovozují již z požadavku novosti technického vyřešení.

Obecně jsou v uvedených zemích (a to i v těch, které nemají v tom směru výslovného ustanovení) vyloučena z pojmu chráněného vynálezu technická řešení, která se přičítá zákonu, popř. jinak společenským zájmům, nebo socialistické morálce.¹⁰⁾ Kromě toho jsou výslovně vyloučeny z pojmu chráněného vynálezu v Polsku nové druhy a odrůdy zvířat a rostlin a programy samočinných počítačů (software),¹¹⁾ u látek vyrobených chemickou cestou, poživatin a léků může být v Polsku,¹²⁾ Maďarsku,¹³⁾ NDR¹⁴⁾ a MoLR¹⁵⁾ předmětem vynálezu jen výrobní postup. Totéž platí v Polsku i pro léky vzniklé přeměnou atomových jader.¹⁶⁾ Ostatní zákony podobné výluky neznají.

3. POJEM PODNIKOVÉHO VYNÁLEZU

Pojem podnikového vynálezu znají zákony ČSSR, NDR, SSSR, RLR, BLR, PLR a MLR. Mezi jednotlivými zeměmi se však projevují rozdíly v pojmovém vymezení i v právních důsledcích.

Podle všech zákonů těchto zemí zahrnuje tento pojem především vynálezy vytvořené autorem v souvislosti s jeho prací v socialistické organizaci. Kromě Maďarska se tento pojem ve shora uvedených zemích vztahuje i na vynálezy vytvořené za hmotné podpory socialistické organizace. Kromě ČSSR a NDR zahrnuje tento pojem ve vyjmenovaných zemích i vynálezy vytvořené na objednávku soc. organizace. (Nejširší vymezení v tomto směru uvádí zákon MLR, který sem zahrnuje vynálezy vytvořené v jakémkoli právním vztahu, z něhož vyplývá pro autora povinnost vynález vytvořit.)¹⁷⁾

Zásadní rozdíl se projevuje mezi právními úpravami v jednotlivých zemích pokud jde o právní význam skutečnosti podnikového vynálezu. Podle zákonů SSSR, ČSSR, BLR a NDR se v tomto případě vynález chrání nevýlučnou právní formou ochrany, udělovanou autorovi (autorské osvědčení, v NDR hospodářský patent),¹⁸⁾ v RLR se uděluje patent nevýlučné povahy přímo socialistické organizaci,¹⁹⁾ v MLR a PLR se uděluje socialistické organizaci patent povahy výlučné, která je však prolomena v PLR relativní

¹⁰⁾ Srov. § 24 čs. zák. č. 84/1972 Sb.

¹¹⁾ Čl. 2 zák. č. 272 z r. 1972.

¹²⁾ Čl. 12 zák. cit. v pozn. 11.

¹³⁾ § 6 zák. z r. 1969.

¹⁴⁾ § 1 odst. 3 zák. z r. 1950.

¹⁵⁾ Čl. 4, 5 nař. z r. 1960.

¹⁶⁾ Viz pozn. 12.

¹⁷⁾ Zák. PLR z r. 1972 čl. 20, zák. BLR z r. 1968 čl. 14, zák. RLR z r. 1974 čl. 14a), nař. SSSR z r. 1973 § 24, zák. NDR z r. 1950 § 2 odst. 6, zák. ČSSR z r. 1972 § 28 písm. a), zák. MLR z r. 1969 § 9.

¹⁸⁾ Viz ustanovení cit. v předchozí poznámce.

¹⁹⁾ Zák. z r. 1974, čl. 14a). 29.

kontraktační povinností mezi soc. organizacemi,¹⁹⁾ v MLR široce vymezenou nucenou licenci.²⁰⁾

4. FORMA A OBSAH PRÁVNÍ OCHRANY

Mezi jednotlivými členskými zeměmi RVHP se projevují závažné rozdíly pokud jde o druh a obsah právní ochrany vynálezů.

Některé země (SSSR, ČSSR, BLR, a NDR) upravují dvě zcela samostatné, zásadně na výběr dané právní formy ochrany: nevýlučnou (mezi socialistickými organizacemi), již je autorské osvědčení, v NDR hospodářský patent, a výlučnou, již je patent.

Odlišnosti se mezi uvedenými zeměmi, pokud jde o nevýlučnou formu právní ochrany jeví v tom směru, že autorské osvědčení v ČSSR je vázáno s institutem správy vynálezů,²¹⁾ zvláštní rysy hospodářského patentu v NDR se projevují zejména ve vázanosti oprávnění jiných subjektů než majitele patentu k využívání vynálezu na rozhodnutí Úřadu pro patenty²²⁾ (tím se hospodářský patent značně blíží výlučné právní formě ochrany s obecnou nucenou licenci udělovanou Úřadem pro patenty). Obligatořně se uvedené nevýlučné právní formy ochrany udělují ve všech shora uvedených zemích na vynálezy podnikové, v jednotlivých zemích též u některých předmětů vynálezů, zejména v těch případech, kde se chrání jen výrobní postup.

Jedinou, a to nevýlučnou právní formu ochrany má právo MoLR.²³⁾ Rovněž jedinou, avšak výlučnou právní formu ochrany upravují zákony Maďarska, Polska, Rumunska a Kuby. Pokud jde o Maďarsko, je výlučnost prolomena pouze institutem nucené licence, který je však vymezen velmi široce a tvoří zejména právní sankci na nesplnění povinnosti využívat vynález tak, aby byly uspokojeny požadavky národního hospodářství, která je stanovena obecně v § 11 odst. 3 zák.²⁴⁾ V Rumunsku je výlučnost ve všech případech, kdy se patent uděluje socialistickým organizacím (což je obligatořně zejména u vynálezů podnikových — viz shora), prolomena právem všech socialistických organizací vynález využívat. Využívající organizace je povinna o zahájení využívání vyrozumět Úřad.²⁵⁾ V Polsku je pro všechny případy, kdy je majitelem patentu socialistická organizace, stanovena ve vztahu k ostatním socialistickým organizacím relativní kontraktační povinnost.^{25a)} Právo Kuby nezná dosud průlom do výlučnosti patentu vůbec.

19a) Čl. 20 zák. z r. 1972, § 29, nař. rady min. z r. 1972.

20) § 21 zák. z r. 1969.

21) Zák. č. 84/1972 Sb., § 6.

22) Zák. z r. 1950, § 1 odst. 4.

23) Zák. z r. 1960, čl. 6.

24) Srov. zejm. § 21 zák. z r. 1969.

25) Zák. RLR z r. 1974, čl. 29.

25a) Nař. rady min. PLR z r. 1972, § 29; srov. k tomu § 53 odst. 4 čs. zák. č. 84/1972 Sb., jímž se prolomuje ve prospěch všech socialistických organizací výlučnost patentu, jehož nabyla socialistická organizace.

I když Polsko a Rumunsko znají rovněž autorské osvědčení, jde o institut, který má s autorským osvědčením práva SSSR, ČSSR a BLR shodný pouze název, jeho povaha a obsah jsou však velmi odlišné. Toto autorské osvědčení se vydává autorům vynálezu v případech, kdy se patent uděluje podnikům a není právní formou ochrany vynálezu, nýbrž jen osvědčením autorství k vynálezu a právním titulem zakládajícím právo na odměnu za jeho využívání.

Pokud jde o rozsah ochrany, stanoví pouze zákony MLR, NDR a PLR, že právní ochrana vynálezu poskytnutá na výrobní postup se vztahuje i na výrobek tímto postupem vyrobený.²⁶⁾

Nucenou licenci na vynálezy chráněné výlučným patentem znají zákony všech členských zemí RVHP kromě Mongolska. Zákon NDR sice rovněž neupravuje institut nucené licence, obdobnou funkci však plní institut omezení či zrušení výlučných účinků patentu rozhodnutím Úřadu pro vynálezy.²⁷⁾ Podle zákona Kuby plní obdobnou funkci omezení výlučnosti patentu jako nucená licence i tzv. patent na dovoz, který může být udělen prvému zájemci ve vztahu k zahraničnímu patentovanému vynálezu, který nebyl na Kubě dosud využit, ačkoli od udělení patentu uplynula doba 3 let.

Institut práva předchozího uživatele je upraven v právu SSSR, ČSSR, MLR, BLR a RLR.²⁸⁾

Užívání vynálezů ve vztahu k zahraničí se podle práva všech členských zemí RVHP upravuje smlouvami, zejména licenčními (aktivními i pasivními), které v jednotlivých zemích podléhají různým druhům schválení jednak z hlediska vynálezeckého práva, jednak z hlediska devizového práva.

5. ŘÍZENÍ O UDĚLENÍ PŘÁVNÍ OCHRANY

V současné době je zásada úplného materiálního průzkumu přihlášek vynálezů k udělení právní ochrany v plném rozsahu provedena pouze ve vynálezeckém právu SSR, ČSSR, Rumunska, Bulharska, Mongolska a Kuby. Naproti tomu nové zákony Maďarska, Polska a NDR (novela z r. 1963) přijaly různé formy tzv. odloženého průzkumu.²⁹⁾ Specifickou formou takového průzkumu je polský institut zvláštního druhu tzv. předběžného patentu s omezeným průzkumem.

6. DOBA TRVÁNÍ PŘÁVNÍ OCHRANY

Také v době trvání právní ochrany jsou mezi jednotlivými členskými zeměmi RVHP značné rozdíly. Časově neomezená je doba trvání ochrany

²⁶⁾ Zák. MLR z r. 1969, § 11; zák. NDR z r. 1950, § 1 odst. 4; zák. PLR z r. 1972, čl. 16 odst. 4.

²⁷⁾ Zák. NDR z r. 1950, § 12.

²⁸⁾ Nař. SSSR z r. 1973, čl. 33; zák. ČSSR z r. 1972, § 41 odst. 1; zák. MLR z r. 1969, § 14; zák. BLR z r. 1968, čl. 35; zák. RLR z r. 1974, čl. 47c).

²⁹⁾ Zák. MLR z r. 1969, § 47; zák. PLR z r. 1972, čl. 13, odst. 1 čl. 34; zák. NDR z r. 1963, § 5.

právní formou autorského osvědčení v SSSR, ČSSR a BLR.³⁰⁾ Pokud jde o patent, stanoví dobu trvání 15 let zákony SSSR, ČSSR, Polska, Bulharska a Rumunska,³¹⁾ v Maďarsku platí doba 20 let, v NDR 18 let (a to i pro tzv. hospodářský patent, který plní v podstatě funkci nevýlučné právní ochrany)³²⁾ a to vesměs od podání přihlášky vynálezu. Zcela specifická je úprava v zákoně Kuby, který stanoví dobu trvání patentu na 17 let (od udělení patentu), zvláštní úprava však platí pro tzv. patent na dovoz, který se uděluje na zbývající dobu zahraničního patentu, o nějž se opírá, nejdéle však na 10 let.³³⁾

7. PROBLEMATIKA INTEGRACE Z HLEDISKA NÁRODNÍHO PŘÁVA ČLENSKÝCH ZEMÍ

Základní problém integrace tvoří v oblasti ochrany vynálezů nepochybně skutečnost, že přiznání ochrany je závislé na rozhodnutí příslušných národních orgánů, které se vydává na základě samostatných přihlášek v každé jednotlivé zemi, takže získání ochrany v 9 členských zemích předpokládá 9 samostatných přihlášek a řízení. Závažnost tohoto problému zvyšují ještě rozdíly v řízení (zejména z hlediska průzkumu) a zvláště rozdíly v rozsahu ochrany poskytované v jednotlivých zemích na výrobní postup.³⁴⁾

I když u ochrany vynálezů není mezi zákony jednotlivých zemí podstatných rozdílů ohledně vymezení pozitivních pojmových znaků chráněného vynálezu,³⁵⁾ nelze přehlížet některé rozdíly ve výlukách z ochrany.

Problematiku tvoří také značná nejednotnost v době trvání právní ochrany, která rovněž ztěžuje vztahy v rámci integrace.

Naproti tomu netvoří závažnější problematiku z hlediska socialistické ekonomické integrace skutečnost, že mezi právem jednotlivých zemí jsou značné rozdíly pokud jde o druhy a obsah právních forem ochrany vynálezů, zejména co do její výlučnosti a nevýlučnosti, neboť nevýlučnost stanovená v jednotlivých zákonech platí vždy jen v rámci národní socialistické ekonomiky (socialistického vlastnictví v hranicích určitého státu) a vztahy se zahraničím se i v těchto případech upravují smlouvou. Kromě toho průlom do výlučnosti ve prospěch soc. organizací u států, které mají pouze tzv. výlučnou právní formu ochrany, dochází k značnému sblížení obou právních forem ochrany. Určité obtíže však mohou v této souvislosti

³⁰⁾ Výslovné ustanovení v tomto směru mají zákon ČSSR (§ 46 odst. 3) a nař. SSSR (čl. 26 odst. 2); tentýž závěr však vyplývá podle zák. BLR ze skutečnosti, že časové omezení se stanoví pouze pro patent.

³¹⁾ U patentu na vynález závislý stanoví rumunský zákon z r. 1974 dobu trvání ochrany na dobu trvání ochrany vynálezu základního, nejméně však na dobu 10 let (čl. 24).

³²⁾ Zákon NDR obsahuje podobně jako zákon rumunský ustanovení, podle něhož trvání patentu na závislý vynález je omezeno dobou trvání patentu na vynález základní (§ 9 odst. 2).

³³⁾ Ohledně pojmu a povahy tohoto tzv. patentu na dovoz viz shora pod 4.

³⁴⁾ Srov. k tomu výklady shora pod 4.

³⁵⁾ S výjimkou časové relativity novosti v právu NDR.

vznikat v různě vymezené povinnosti využívat chráněný vynález a na ni navazujících nucených licencí, popř. jiných sankcí. Také nejednotnost ohledně úpravy institutu předchozího uživatele vyvolává problematiku.

Z různosti úpravy pojmu a režimu podnikových vynálezů vzniká z hlediska integrace zvláštní problematika v případech, kdy se vytvoření vynálezu v rámci socialistické organizace určité země zúčastní též subjekty jiných členských zemí RVHP.

C. Právo k zlepšovacím návrhům

1. PRÁVNÍ PRAMENY

Právní úprava ochrany zlepšovacích návrhů je v jednotlivých členských zemích zakotvena v týchž právních normách jako platná právní úprava ochrany vynálezů,³⁶⁾ s výjimkou NDR, kde je obsažena v nařízení o podpoře a řízení novátorského hnutí z 1. 8. 1963, GB1 II. S. 525 a Maďarska, kde je zakotvena ve vládním nařízení č. 38 z 30. 10. 1974. Na Kubě zákonná úprava zlepšovacích návrhů jako obecného průmyslově-právního institutu dosud chybí.

Zlepšovací návrhy nejsou dosud předmětem úprav v mezinárodních mnohostranných úmluvách.

2. POJMOVÉ VYMEZENÍ ZLEPŠOVACÍHO NÁVRHU

Pokud jde o pojmové vymezení zlepšovacího návrhu, vyskytují se mezi jednotlivými zeměmi závažné rozdíly v předmětu řešení, které může být chráněného jako zlepšovací návrh. Právo sovětské,³⁷⁾ rumunské^{37a)} a bulharské³⁸⁾ omezují pojem zlepšovacího návrhu jen na řešení povahy technické, zatímco právo ČSSR, Polska, NDR, Maďarska a MoLR sem zařazují nejen řešení povahy technické, ale i řešení povahy organizační, popř. organizačně-hospodářské.³⁹⁾ Další rozdíly se mezi jednotlivými zeměmi vyskytují v rozsahu stanovených výluk z pojmu zlepšovacího návrhu. Rozdíly se dále projevují v otázce pojmového znaku výsledku tvůrčí činnosti zlepšovatele, popř. její míry.

Pokud jde o pojmový znak novosti zakládá se tento institut ve všech uvedených zemích kromě Rumunska, které v čl. 65 cit. zák. zavedlo novost národní, na tzv. podnikové novosti, rozdíly (méně závažné povahy) lze zjistit v ustanoveních o tom, co této novosti není na překážku (zejména z hlediska časového).

³⁶⁾ Viz shora pod B 1.

³⁷⁾ Nař. z r. 1973, čl. 3.

^{37a)} Zák. z r. 1974, čl. 65.

³⁸⁾ Zák. z r. 1968, čl. 47.

³⁹⁾ Čs. zák. č. 84/1972 Sb., § 58 odst. 1; zák. PLR z r. 1972, čl. 79; nař. NDR z r. 1963, shora cit. § 2; nař. MoLR z r. 1960, čl. 7.

3. FORMA A OBSAH PRÁVNÍ OCHRANY

Ve všech uvedených zemích s výjimkou Rumunska je ochrana zlepšovacího návrhu závislá na rozhodnutí podniku (organizace), v němž návrh byl podán a jímž se vydáním zlepšovateľského průkazu (osvědčení) uznává návrh na zlepšovací návrh, stvrzuje autorství k němu a zakládá právní titul pro právo na odměnu za využívání proti podniku. V RLR tato pravomoc přísluší ústřednímu orgánu (čl. 70, 71 cit. zák.). Rozdíly (z hlediska sledovaného účelu méně významné povahy) se projevují v otázkách řízení a zvláště v otázce možnosti a druhu právních prostředků ochrany zlepšovatelů proti rozhodnutí podniku.

Právo k využívání zlepšovacích návrhů je ve všech zemích nevýlučné povahy, v ČSSR je spojeno s institutem správy zlepšovacích návrhů.⁴⁰⁾

4. DOBA TRVÁNÍ PRÁVNÍ OCHRANY

V žádné z uvedených zemí není trvání právní ochrany zlepšovacích návrhů časově omezeno, takže v tomto směru není v právních úpravách rozdílů.

5. PROBLEMATIKA INTEGRACE

Základním problémem integrace vyvolávaným odlišností národních právních úprav v oblasti zlepšovacích návrhů se jeví závažné rozdíly ve vymezení předmětu zlepšovacího návrhu, které vedou k tomu, že to, co je zlepšovacím návrhem podle práva státu jednoho, nemusí mít tuto povahu ve státě jiném, kde dochází k realizaci (popř. další realizaci) takového řešení. Význam této problematiky se nepochybně zvyšuje a její rozsah rozšiřuje v případech, kdy k vytvoření zlepšovacího návrhu dojde v rámci integrační spolupráce společně subjekty z různých členských zemí RVHP.

I když předávání zlepšovacích návrhů mezi jednotlivými zeměmi se uskutečňuje zpravidla na základě licenčních smluv o know-how, v nichž dochází k smluvní úpravě se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, jde i zde o problematiku, kterou je třeba se z hlediska integrace zabývat obecně.

D. Právo k průmyslovému vzoru

1. PRÁVNÍ PRAMENY

Právní úprava ochrany průmyslových vzorů je v jednotlivých členských zemích zakotvena v těchto právních normách:

SSSR: Nařízení o průmyslových vzorech schválené na základě usnesení rady ministrů SSSR č. 535 z 9. 7. 1965 Státním výborem pro koordinaci

⁴⁰⁾ Zák. č. 84/1972 Sb., § 6.

vědeckovýzkumných prací usnesením č. 232 z 25. 8. 1965 a Státním výborem pro vynálezy a objevy usnesením č. 49 ze 3. 8. 1965.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv o průmyslových vzorech se SSSR účastní Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 ve znění Stockholmské revize z r. 1967 a Locarnské dohody o mezinárodním třídění průmyslových vzorů a modelů z r. 1963. Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů a modelů z r. 1925 se neúčastní.

ČSSR: Zákon o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech z 1. 11. 1972 č. 84/1972 Sb.

Pokud jde o mnohostranné mezinárodní úmluvy o průmyslových vzorech je postavení ČSSR shodné s postavením SSSR.

NDR: Nařízení o právní ochraně vzorů a modelů průmyslového ztvárnění ze 17. 1. 1974 GB1 I 1974 str. 140.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv o průmyslových vzorech se NDR účastní Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 ve znění Stockholmské revize z r. 1967, Locarnské dohody o mezinárodním třídění vzorů a modelů z r. 1968 a (jako jediný ze socialistických států) Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů a modelů z r. 1925 ve znění Londýnské revize.

Maďarsko: Nařízení č. 107 709 o právní ochraně průmyslových vzorů a modelů z 31. 12. 1907. Připravuje se nová právní úprava, k jejímuž uzákonění dosud nedošlo.

Pokud jde o účast na mezinárodních mnohostranných úmluvách v této oblasti, je postavení Maďarska shodné s ČSSR.

Polsko: Zákon o vynálezech z 19. 10. 1972 č. 272/1972 Dz. U. a nařízení rady ministrů z 29. 1. 1963 č. 45/1963 Dz. U. o ochraně vkusových vzorů.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Polsko účastní pouze Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883, a to ve znění Haagské revize z r. 1925.

Rumunsko: Právní řád Rumunska neobsahuje zvláštní právní úpravu průmyslových vzorů; pokud vzory vyhovují pojmovým znakům děl uměleckých, používá se k jejich ochraně ustanovení dekretu o právu autorském z 18. 6. 1956 č. 321.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Rumunsko účastní rovněž pouze Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, a to ve znění Stockholmské revize z r. 1967.

Bulharsko: Zákon č. 95 o ochranných známkách a průmyslových vzorech z 2. 12. 1967.

Z mnohostranných úmluv mezinárodních v této oblasti se Bulharsko účastní rovněž jen Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, a to ve znění Stockholmské revize.

Mongolská lidová republika: Právní řád MoLR nezná dosud zvláštní právní úpravu průmyslových vzorů.

MoLR se také neúčastní na žádné mnohostranné mezinárodní úmluvě v této oblasti.

Kuba: Zákon č. 805 o průmyslovém vlastnictví ze 4. 4. 1936 změněný a doplněný nařízením č. 1938 z 2. 1. 1955 a č. 43 z 20. 8. 1957 a zákonem č. 914 ze 4. 1. 1961.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Kuba účastní pouze Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1863, a to ve znění Lisabonské revize z r. 1958.

2. DRUHY PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ

Průmyslové vzory, jež jsou předmětem právní úpravy v jednotlivých členských zemích, nejsou právními instituty jednotného druhu. Kromě odlišností v pojmových znacích vzorů, které jsou jinak povahově shodné, se v jednotlivých úpravách setkáváme se zásadními povahovými rozdíly. Shodnost se u všech průmyslových vzorů, které jsou předmětem právních úprav, projevuje v základním znaku, jímž je vyřešení vnější úpravy výrobku. Povahové rozdíly se projevují z hlediska účinků tohoto vyřešení, které mohou být buď technické nebo estetické, popřípadě mohou být obojí povahy, a to buď kumulativně nebo alternativně. Vzhledem k uvedeným povahovým rozdílům můžeme rozlišovat celkem tři základní druhy průmyslových vzorů: vzor užitný, vzor vkusový a vzor sui generis. Protože v těchto případech jde o samostatné kategorie, jejichž zásadní povahová různost vylučuje vzájemné srovnávání (dokumentuje to např. i skutečnost, že v zemích, které znají zvláštní užitný vzor, jako např. Polsko, je tento vzor upraven vedle zvláštní úpravy vkusového), budeme se srovnáním právních úprav v jednotlivých zemích zabývat zvlášť v každé z vymezených kategorií. Kromě toho si v závěru povšimneme též ochrany průmyslového vzoru v rámci institutu autorského práva.

3. VZOR UŽITNÝ

Vzor užitný je z členských zemí upraven pouze v Polsku.⁴¹⁾

Pojmově se užitný vzor vymezuje jako nové a technicky užitečné vyřešení vnější úpravy výrobku.⁴²⁾ O výlukách z ochrany zde platí obdobně ustanovení platné pro ochranu vynálezů.⁴³⁾

Užitný vzor se chrání osvědčením o ochraně průmyslového vzoru (obdoba patentu o vynálezu), autoru vzoru se vydává autorské osvědčení (obdoba autorského osvědčení u vynálezu.⁴⁴⁾)

Podnikový průmyslový vzor je vymezen shodně jako podnikový vynález,⁴⁵⁾ a to i zde s tím účinkem, že se v tomto případě osvědčení o ochraně průmyslového vzoru vydá podniku.⁴⁶⁾

41) Až do r. 1963 byl upraven i v NDR.

42) Čl. 73. zák. č. 272/1972 Dz. U. shora cit.

43) Čl. 78, 12 cit. zák.

44) Čl. 74, 75 cit. zák.

45) Viz shora pod B/3.

46) Čl. 78, 20 cit. zák.

Zápisem do rejstříku užitných vzorů u Patentového úřadu vzniká majiteli osvědčení o ochraně vzoru výlučné právo na využívání vzoru pro hospodářské účely.⁴⁷⁾

Ohledně relativně vymezené kontraktační povinnosti mezi socialistickými organizacemi a ohledně nucené licence platí i zde ustanovení platná pro vynálezy.⁴⁸⁾

Výlučné právo na využívání průmyslového vzoru trvá 5 let a může být na návrh jednou prodlouženo na dalších 5 let.⁴⁹⁾

4. VZOR VKUSOVÝ

Vkusový vzor průmyslový v pravém smyslu slova⁵⁰⁾ je upraven v právu ČSSR, MLR, PLR a BLR. Svým základem je vkusovým vzorem i průmyslový vzor v SSSR, vzhledem k tomu však, že tento vzor již ve svém pojmovém vymezení stanoví jako pojmový znak jednotnost jeho technických a estetických vlastností, považujeme za správnější zařadit tento vzor do další skupiny vzorů sui generis. Povahu ochrany v oblasti estetiky má i ochrana vzoru poskytovaná právem autorským (v RLŘ je tato ochrana ochranou jedinou), protože však tato ochrana nekotví ve zvláštním právu průmyslovém, nýbrž v právu autorském, zabýváme se jí zvláště dále pod 6.

a) Pojmové znaky vzoru

Kromě obecných pojmových znaků vzoru, které byly shora již zmíněny (vyřešení vnější úpravy výrobku a průmyslová využitelnost) se v jednotlivých zákonech stanoví pojmové znaky určité specifičnosti vnější úpravy a novost.

Pokud jde o první pojmový znak specifičnosti vnější úpravy (estetické povahy), spočívají rozdíly mezi jednotlivými zákony v podstatě jen v různosti vyjádření (tak např. bulharský zákon mluví o svéráznosti,⁵¹⁾ polský o osobitosti a originálnosti vzhledu⁵²⁾ bez závažnějšího věcného dosahu těchto rozdílů.

Závažné věcné rozdíly se projevují v pojmovém znaku novosti. V právu polském⁵³⁾ a bulharském⁵⁴⁾ se vyžaduje novost tuzemská, v Maďar-

47) Čl. 76, odst. 1 cit. zák.

48) Čl. 78, 46 až 49 cit. zák., 29 nař. č. 351/1972.

49) Čl. 76, odst. 2 cit. zák.

50) Tento vkusový vzor má (na rozdíl od vzoru užitého, jehož funkce spočívá v technickém působení) obdobnou funkci individualizační jako ochranná známka (proto bývá také upravován společně s ochrannou známkou), nad to má však důležitou funkci estetického působení na vkus spotřebitelů.

51) Čl. 24 zák. č. 95/1967.

52) § 1 nař. č. 45/1963 Dz. U.

53) § 6 odst. 2 nař. cit. v předchozí poznámce.

54) Čl. 24 zák. cit. v poznámce 51.

sku⁵⁵⁾ a v ČSSR⁵⁶⁾ novost světová, která však je v ČSSR relativně vymezena v tom směru, že překážkou novosti není zveřejnění shodné nebo obdobné vnější úpravy, které se týká výrobků jiného druhu nebo je starší padesáti let.

b) Pojem podnikového vzoru

Pojem podnikového vzoru, s nímž je spojen zvláštní režim právní ochrany, zná z uvedených právních řádů pouze právo ČSSR a BLR (i když zákony toto terminologické omezení nyní výslovně nepoužívají). Podle prvního zákona je podnikovým vzorem vzor vytvořený v právním poměru k organizaci nebo za její hmotné podpory, anebo na základě smlouvy s organizací,⁵⁷⁾ podle druhého pouze vzor vytvořený v souvislosti se služební povinností autora.^{57a)}

c) Forma a obsah právní ochrany

S výjimkou ČSSR znají všechny uvedené právní řády pouze jediný druh právní ochrany, a to výlučné povahy. Pouze v právu ČSSR jsou zakotveny dva druhy právní ochrany, a to právní ochrana mezi socialistickými organizacemi nevýlučná (autorské osvědčení),⁵⁹⁾ a právní ochrana výlučné povahy (patent),⁵⁸⁾ které jsou dány na výběr s výjimkou podnikových vzorů, které se chrání jen právní formou ochrany nevýlučné; nevýlučnost může být rozhodnutím Úřadu pro vynálezy a objevy omezena ve prospěch některých organizací.⁶⁰⁾ U vzoru chráněného patentem, který nabyla socialistická organizace, platí zákonná licence ve prospěch všech socialistických organizací, pokud Úřad pro vynálezy a objevy nepovolí výjimku.⁶¹⁾ Pro vzory, na něž bylo vydáno autorské osvědčení (u nichž tedy právo k využití patří státu) byl v čs. právu zaveden institut správy průmyslového vzoru.⁶²⁾

Povinnost využívat vzor zná pouze právo MLR, a to se sankcí, že právo ze vzoru zanikne, jestliže oprávněný subjekt neužije vzor do jednoho roku od podání přihlášky.⁶³⁾

Právo předchozího uživatele zná pouze právo ČSSR⁶⁴⁾ a právo bulharské,⁶⁵⁾ přičemž však bulharská úprava je od československé odlišná v tom

⁵⁵⁾ § 28 písm. b, c, nař. č. 107 709/1907.

⁵⁶⁾ § 79 zák. č. 84/1972 Sb.

⁵⁷⁾ § 82 zák. cit. v předch. pozn.

^{57a)} Čl. 35 nař. cit. v pozn. 51.

⁵⁸⁾ § 105 a násl. cit. zák.

⁵⁹⁾ § 98 a násl. cit. zák.

⁶⁰⁾ § 104 cit. zák.

⁶¹⁾ § 106 cit. zák., odst. 4.

⁶²⁾ § 6 cit. zák.

⁶³⁾ § 29 písm. a) nař. č. 107 709/1907.

⁶⁴⁾ § 94 zák. č. 84/1972 Sb.

⁶⁵⁾ Čl. 37 zák. cit. v pozn. 51.

směru, že uplatnění tohoto práva je omezeno lhůtou 2 let od zápisu průmyslového vzoru a důsledkem uplatnění je výmaz vzoru.

Nucená licence je pro vkusový vzor zakotvena pouze v právu ČSSR⁶⁶⁾ a v právu BLR,⁶⁷⁾ přičemž důvody pro udělení nucené licence jsou v bulharském právu vymezeny podstatně úžeji.

d) *Subjekt právní ochrany*

Podle všech uvedených právních řádů může být subjektem právní ochrany autor vzoru nebo jeho právní nástupce. Jedinou výjimkou je československé právo, kde toto vymezení subjektů platí jen pro výlučnou ochranu poskytovanou patentem, zatímco subjektem nevýlučné právní ochrany může být kromě autora jen jeho dědic, nikoli též jiný právní nástupce.

e) *Doba trvání právní ochrany*

Podstatné věcné rozdíly mezi jednotlivými právními úpravami jsou ve vymezení doby trvání právní ochrany. Doba 5 let stanoví právo Bulharska, Polska a ČSSR pro vzory chráněné patentem, přičemž však podle práva bulharského je tato doba neprodlužitelná,⁶⁸⁾ zatímco podle práva polského⁶⁹⁾ a československého⁷⁰⁾ lze tuto dobu prodloužit jednou o dalších 5 let. Podle maďarského práva činí doba ochrany nejvýše 3 roky od podání přihlášky, přičemž záleží na přihlašovatelci, na jakou dobu v těchto mezích uplatní nárok; doba uvedená v přihlášce nemůže již později být prodloužena.⁷¹⁾ Pro vzory chráněné osvědčením (nevýlučná právní ochrana) je v ČSSR doba ochrany časově neomezená.⁷²⁾

5. VZOR SUI GENERIS

Za vzor sui generis v pravém smyslu slova lze označit průmyslový vzor upravený v současné době v NDR. Pro požadavek jednoty vlastnictví technických i estetických vyžadovaných právem SSSR je třeba sem zařadit i vzor upravený tímto právem, i když svým základem (požadavek uměleckého vyřešení) vychází nepochybně ze vzoru vkusového.

a) *Pojmové znaky vzoru*

Podobně jako u vkusových vzorů uvedených shora pod 4 se i u těchto vzorů kromě již dříve zmíněných obecných pojmových znaků všech prů-

⁶⁶⁾ § 108 cit. zák.

⁶⁷⁾ Čl. 34 zák. cit. v pozn. 51.

⁶⁸⁾ Čl. 29 nař. cit. v pozn. 51.

⁶⁹⁾ § 5 nař. cit. v pozn. 52.

⁷⁰⁾ § 106 odst. 5, 6 cit. zák.

⁷¹⁾ § 6 nař. cit. v pozn. 55.

⁷²⁾ § 98 odst. 3 cit. zák.

myslových vzorů vytýkají pojmové znaky určité specifičnosti a novosti, které však zde mají proti dříve uvedeným vzorům odchylný obsah.

Nejzávažnější je rozdíl v pojmovém znaku specifičnosti. Tento prvek je v právu SSSR vymezen jako umělecké vyřešení výrobku, jímž se dosahuje jednotnosti jeho technických a estetických vlastností.⁷³⁾ Naproti tomu v právu NDR se pojmový znak specifičnosti vzoru spatřuje ve ztvárnění, jímž se dosahuje pokroku (gestalterischer Fortschritt). Za pokrok ve ztvárnění se považuje řešení, jímž se buď dosahuje zvýšení užité hodnoty výrobku, a to zlepšením jeho funkční schopnosti nebo zlepšením uspokojování estetických potřeb (vesměs se zřetelem k přiměřenosti technicko-ekonomických nákladů), anebo jímž se při celkové nezměněné užité hodnotě výrobku vytvořením modifikovaného tvaru dosahuje podstatné snížení výrobních nákladů; přitom předmětem ochrany není vzor, který je podmíněn výlučně funkčně nebo konstrukčně — technicky.⁷⁴⁾

Z tohoto pojmového vymezení je zřejmé, že průmyslový vzor v NDR vykazuje vzdor výluce uvedené v čl. 6 odst. 4 velmi vyhraněné prvky vzoru užitého, které jsou (a to jen zčásti) s prvky vkusového vzoru kombinovány.

Rozdíly se projevují v pojmovém znaku novosti. Právo SSSR stanoví požadavek novosti tuzemské, která je však časově relativní v tom směru, že na překážku není uveřejnění, užívání či vystavení, k nimž došlo v posledních šesti měsících před přihlášením vzoru k zápisu. Na překážku novosti je jinak nejen vzor shodný, ale i podobný.⁷⁵⁾ Naproti tomu právo NDR vychází z požadavku časově absolutní novosti světové, která se vztahuje na shodnost v podstatných znacích.⁷⁶⁾

b) *Pojem podnikového vzoru*

Pojem podnikového vzoru je v SSSR a NDR zcela shodný s pojmem vymezeným pro vkusový vzor v právu československém.⁷⁷⁾

c) *Forma a obsah právní ochrany*

I v tomto směru je úprava v SSSR a v NDR obdobná úpravě československé s tím rozdílem, že zde neexistuje ani zakotvení výjimky z nevýlučnosti, o níž jedná § 104 čs. zák., ani průlom do výlučnosti patentu zakotvený v § 106, odst. 4 čs. zák. a že žádné z těchto práv nezná institut správy průmyslového vzoru.

Povinnost k využívání průmyslového vzoru (obdobnou úpravě maďarské) žádná z uvedených zemí nezná.

⁷³⁾ Nař. č. 535/1965, čl. 1 odst. 1. Výlukami, které jsou stanoveny v čl. 1 odst. 2, se zde nezabýváme, neboť nejsou podstatné z hlediska pojmového.

⁷⁴⁾ Nař. ze 17. 1. 1974 GBl I, str. 140, čl. 6 odst. 3, 4.

⁷⁵⁾ Nař. cit. v pozn. 73, čl. 3.

⁷⁶⁾ Nař. cit. v pozn. 74, § 6 odst. 2.

⁷⁷⁾ Nař. cit. v pozn. 73, čl. 2 odst. 3; nař. cit. v pozn. 74, § 4.

Právo předchozího uživatele stanoví pouze právo NDR; přísluší-li toto právo socialistické organizaci, vztahuje se i na všechny ostatní socialistické organizace.⁷⁸⁾

Nucenou licenci pro vzory chráněné patentem i nucený převod patentu stanoví pouze právo SSSR, a to obecně (pro všechny případy, kdy nebylo o smlouvě dosaženo dohody u vzoru, který má pro stát zvláštní význam).⁷⁹⁾

d) *Subjekt právní ochrany*

Úprava v obou zemích je obdobná úpravě československé s tím rozdílem, že se v SSSR v případech, kdy vzor byl vytvořen v rámci pracovních úkolů, vydává osvědčení přímo na jméno podniku s uvedením autora vzoru.⁸⁰⁾

e) *Doba trvání právní ochrany*

Doba trvání je s československou úpravou shodná jak u osvědčení (časově neomezené), tak i u patentu (5 let s možností jednoho prodloužení o dalších 5 let) jen v SSSR;⁸¹⁾ v NDR je úprava shodná jen ohledně osvědčení, zatímco u patentu činí doba trvání 15 let od přihlášky.⁸²⁾

6. *Ochrana vzoru v právu autorském*

V rámci autorského práva může být průmyslový vzor předmětem ochrany jako dílo výtvarného umění. Ochrana právem autorským přichází tedy v úvahu výlučně u těch vzorů, které splňují pojmový znak díla uměleckého jako individuálního výtvaru, což může být zejména případ děl užitého umění. Tento pojmový znak splňují z průmyslových vzorů pouze některé vzory vkusové, popřípadě vzory sui generis.

Stejně jako průmyslově právní ochrana je i ochrana autorskoprávní zakotvena na zásadě teritoriality. O tom, jakým výtvarům a v jakém rozsahu se na území určitého státu poskytuje autorskoprávní ochrana, rozhoduje úprava stanovená autorskými zákony jednotlivých zemí doplněná pro mezinárodní vztahy zvláštními právy stanovenými mezinárodními smlouvami. S výjimkou Kuby vzniká autorskoprávní ochrana podle práva všech uvedených členských zemí RVHP neformálně (již vytvořením díla), pouze Kuba náleží k anglo-americkému systému copyright, podle něhož k vzniku autorského práva k uveřejněným dílům je třeba splnění formálních podmínek. Z hlediska mezinárodního se jednotlivé státy kromě SSSR, Kuby a MoLR účastní Revidované úmluvy bernské z r. 1886, a to vesměs v textu římské revize z r. 1928, kterou se také řídí vzájemné vztahy mezi těmito

⁷⁸⁾ §§ 14 a 20 nař. cit. v pozn. 74.

⁷⁹⁾ Čl. 18 odst. 4 nař. cit. v pozn. 73.

⁸⁰⁾ Čl. 5 odst. 3 nař. cit. v pozn. 73.

⁸¹⁾ Čl. 11 nař. cit. v pozn. 73.

⁸²⁾ § 12 nař. cit. v pozn. 74.

státy, i pokud se některé z nich účastní též na Všeobecné úmluvě o autorském právu.⁸³⁾ Všeobecné Úmluvy o autorském právu z r. 1952 se účastní z uvedených zemí SSSR, Kuba, ČSSR, Maďarsko, Bulharsko a NDR. Touto úmluvou se řídí vzájemné vztahy mezi SSSR a Kubou a dále jejich vzájemné vztahy k ČSSR, Maďarsku a NDR, které, pokud jde o vztahy těchto zemí k SSSR, jsou doplněny dvoustrannými smlouvami o vzájemné ochraně autorských práv k dílům literárním, vědeckým a uměleckým, která upravuje též vzájemné vztahy SSSR k Bulharsku.⁸⁴⁾ Mongolsko není účastníkem žádné mezinárodní smlouvy v této oblasti.

Podle autorských zákonů jednotlivých zemí, které chrání vzor jako zvláštní institut práv průmyslových, přichází kromě toho pro ochranu předmětu vzoru, pokud vyhovuje uvedeným pojmovým znakům, též ochrana autorsko-právní jako ochrana dodatková, což jednotlivé autorské zákony i výslovně stanoví. To platí i pro ČSSR,⁸⁵⁾ kde je však tato ochrana modifikována ustanovením § 78 zák. č. 84/1972 Sb., podle něhož se, je-li předmět vzoru vytvořen užitím díla chráněného podle autorského zákona, na užití takového průmyslového vzoru vztahují pouze předpisy o průmyslových vzorech.

V Rumunsku, které nezná zvláštní ochranu průmyslového vzoru v rámci ochrany průmyslově-právní, je průmyslový vzor chráněn pouze autorským právem,⁸⁶⁾ pokud splňuje pojmový znak individuálního díla uměleckého, což může přicházet v úvahu pouze u vzorů vkusových. Z toho vyplývají proti průmyslově-právní ochraně zavedené v jiných zemích závažné rozdíly, zejména pokud jde o předmět ochrany (viz shora již zmíněné omezení na individuální umělecké dílo), její vznik (vždy neformální) a dobu jejího trvání (doba trvání ochrany je podle rumunského autorského zákona diferencovaná a činí až 50 let od smrti autora).

7. PROBLEMATIKA INTEGRACE Z HLEDISKA PRÁVA ČLENSKÝCH ZEMÍ

Jak vyplývá ze shora uvedeného srovnání, projevuje se mezi právními řádů členských zemí RVHP, pokud jde o ochranu průmyslového vzoru, řada závažných rozdílů, z nichž však pouze některé jsou významné z hlediska socialistické ekonomické integrace. V tomto směru tvoří nejzávažnější problematiku zásadní rozdíly týkající se pojmových znaků, a to jak znaku specifičnosti (ústící až do odlišnosti povahy vzorů), tak i znaku novosti (novost tuzemská či světová, relativní či absolutní), které jsou závažnou pře-

⁸³⁾ Viz dodatkové prohlášení k čl. XVII VÚA.

⁸⁴⁾ Smlouva SSSR–MLR ze 17. 11. 1967, SSSR–BLR z 8. 10. 1971, SSSR–NDR z 21. 11. 1973, SSSR–ČSSR z 18. 3. 1975. Tyto smlouvy poskytují příklad, jak lze některé otázky socialistické ekonomické integrace řešit i prostřednictvím dvoustranných smluv.

⁸⁵⁾ Srov. § 52 čs. aut. zák. č. 35/1965 Sb.

⁸⁶⁾ Dekret o právu autorském z 18. 6. 1956, č. 321.

kázkou ochrany téhož předmětu v různých zemích. Mezi tyto rozdíly lze řadit i závažné rozdíly v dobách trvání ochrany. Problematiku shodné povahy jako u vynálezů vyvolává u právní ochrany založené na rozhodnutí národních úřadů princip teritoriality, s nímž je spojena nutnost vyvolání rozhodnutí (průzkum a řízení) v každé zemi zvláště. Pokud jde o obsah právní ochrany, nevytváří zásadní problematiku z hlediska integrace skutečnost, že ve většině zemí existuje pro vkusové vzory jen ochrana výlučné povahy, neboť nehledě k tomu, že nevýlučné právní formy se uplatňují vždy jen v rámci socialistické ekonomiky určité země, jsou zájmy v rámci integrace zajištěny širokou možností licenčních smluvních vztahů. Platnost smluv o převodu i smluv licenčních je v jednotlivých zemích kromě na schválení devizové zpravidla vázána na průmyslově-právní registraci. Dílčí problematiku však v této souvislosti tvoří otázky institutů širší nucené licence (zná pouze SSSR, ČSSR a Bulharsko), popřípadě povinného využívání, jež může plnit obdobnou funkci (zná pouze Maďarsko) a práva předchozího uživatele (zná pouze ČSSR a Bulharsko).

E. Právo k ochranné známce

1. PRÁVNÍ NORMY

Právní úprava ochranných známek je v jednotlivých členských zemích zakotvena v těchto právních normách:

SSSR: Nařízení o ochranných známkách z 8. 1. 1974.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v oblasti ochranných známek se SSSR účastní kromě již shora pod B. a D. uvedené účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 též Nizské dohody o mezinárodním třídění výrobků a služeb z r. 1957, obou úmluv ve znění Stockholmských revizí z r. 1967.

ČSSR: Zákon o ochranných známkách a chráněných vzorech z 28. 3. 1952 č. 8/1952 Sb.⁸⁷⁾

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se ČSSR kromě úmluv uvedených shora u SSSR účastní dále i Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek z r. 1891 ve znění Stockholmské revize z r. 1967.

NDR: Zákon o ochranných známkách ze 17. 2. 1954 GB1 I ve znění zákona z 15. 11. 1968 GB1 I.

Postavení NDR z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti je shodné s ČSSR.

Maďarsko: Zákon IX/1969 o ochranných známkách, M. K. č. 96 z 23. 12. 1969.

Rovněž postavení Maďarska z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti je shodné s ČSSR.

⁸⁷⁾ §§ 14 až 31 tohoto zákona týkající se průmyslových vzorů byly zrušeny a nahrazeny zákonem č. 84/1972 Sb.

Polsko: Zákon o ochranných známkách z 28. 3. 1963 č. 73/1963 Dz. U.

Z mnohostranných mezinárodních smluv v oblasti ochranných známek se Polsko účastní kromě shora pod B. a D. již uvedené účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 (jíž se však Polsko na rozdíl od shora uvedených zemí účastní dosud v textu Haagské revize z r. 1925) též Nizské dohody o mezinárodním třídění výrobků a služeb z r. 1957, i této dohody se však (na rozdíl od shora uvedených zemí) účastní v původním Nizském znění.

Rumunsko: Zákon o známkách výrobních, obchodních a služeb č. 28/1967.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v oblasti ochranných známek se Rumunsko účastní kromě shora pod B. a D. již uvedené účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 též Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek z r. 1891, v obou případech ve znění Stockholmských revizí z r. 1967. Naproti tomu se však Rumunsko (na rozdíl od dříve uvedených zemí) neúčastní Nizské dohody o mezinárodním třídění výrobků a služeb z r. 1957.

Bulharsko: Zákon o ochranných známkách a průmyslových vzorech z 5. 12. 1967 č. 95/1967.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Bulharsko kromě shora pod B. a D. již zmíněné účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1863 (jíž se Bulharsko účastní ve znění Stockholmské revize z r. 1967) dalších mezinárodních mnohostranných úmluv neúčastní.

Mongolsko: Nařízení o ochranných známkách a označení původu zboží schválené usnesením Rady ministrů MoLR č. 367/1967.

Mongolsko se neúčastní na žádné mnohostranné mezinárodní úmluvě v této oblasti.

Kuba: Dekret 805 z 4. 4. 1936 o průmyslovém vlastnictví ve znění zákona 914 ze 4. 1. 1961.

Z mezinárodních mnohostranných úmluv v oblasti ochranných známek se Kuba účastní pouze Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, a to ve znění Lisabonské revize z r. 1958.

2. POJMOVÉ ZNAKY OCHRANNÝCH ZNÁMEK

V základních pojmových znacích ochranných známek se neprojevují mezi jednotlivými zeměmi závažnější rozdíly. Všechny země vycházejí z principu registrace ochranných známek a za jejich základní pojmový znak stanoví jejich rozlišovací způsobilost, která má zejména vyloučit nebezpečí klamání spotřebitelů. Zásadně je tedy zaměnitelná podobnost s dříve zapsanou známkou jiného subjektu pro výrobky a služby téhož druhu překážkou registrace známky. Jedinou výjimku v tomto směru tvoří platný zákon československý, který připouští, aby i taková známka byla registrována, jestliže přihlašovatel na její registraci setrvává vzdor tomu, že byl na skutečnost zaměnitelnosti a na nebezpečí, že se majitel dříve zapsané

známky bude domáhat jejího výmazu, Úřadem upozorněn.⁸⁸⁾ Důsledným vymezením kritéria vyloučení nebezpečí zaměnitelnosti a tím možnosti klamání spotřebitelské veřejnosti je i stanovení karenční doby po zániku ochrany dříve registrované známky, po kterou je zápis známky s takovou známkou zaměnitelné pro jiný subjekt vyloučen. Takové karenční doby stanoví zákon Maďarska (2 roky)⁸⁹⁾ a Bulharska (3 roky).⁹⁰⁾ Podobnou funkci plní právo držitele nezapsané známky domáhat se v době 3 let po zápisu stejné nebo zaměnitelné známky pro jiný subjekt, jejího výmazu, jež zná právo československé.^{90a)}

Rozdíly méně závažného významu se vyskytují mezi jednotlivými zeměmi ve vymezení označení vyloučených z ochrany.

3. DRUHY OCHRANNÝCH ZNÁMEK

Všechny uvedené země znají ochranné známky výrobní, obchodní a služeb.⁹¹⁾ Zvláštní známky svazové upravují zákony Maďarska, Polska, Bulharska, Rumunska, NDR a MoLR.

4. FORMA A OBSAH PRÁVNÍ OCHRANY

Právo všech zemí poskytuje výlučnou formu právní ochrany, která je do určité míry omezena jen institutem práva předchozího uživatele, známého však pouze právu československému⁹²⁾ a bulharskému;⁹³⁾ obsah tohoto institutu se však navzájem různí.

Závažné rozdíly mezi právními úpravami platnými v jednotlivých zemích se v této oblasti vyskytují v otázce povinného využívání ochranných známek, v otázce podmínek převoditelnosti ochranné známky a zčásti i v otázce známkových licencí.

Institut povinného využívání registrovaných ochranných známek (se sankcí zániku práva v případě nevyužívání ve stanovené době), je zakotven v zákonech Bulharska, Maďarska, SSSR a Kuby.⁹⁴⁾ Obdobnou funkci plní v NDR ustanovení o zániku práv, jestliže majitel známky nepokračuje v podnikové činnosti, k níž známka náleží.^{94a)}

Pokud jde o převod ochranné známky, uplatňuje právo ČSSR, BLR, NDR a MoLR bezvýhradně princip vázanosti převodu na podnik, popř.

⁸⁸⁾ § 7 čs. nař. č. 15/1952 Sb.

⁸⁹⁾ § 3 odst. 3 písm. b) zák. z r. 1969.

⁹⁰⁾ Čl. 10 zák. z r. 1967.

^{90a)} § 12 odst. 2 čs. zák. z r. 1952; srov. k tomu též čl. 9 bulhar. zák. z r. 1967.

⁹¹⁾ I když v ČSSR a PLR nejsou zákony známky služeb výslovně upraveny, v praxi jsou předmětem registrace.

⁹²⁾ § 12 odst. 2 zák. č. 8/1952 Sb.

⁹³⁾ Čl. 9 zák. z r. 1967.

⁹⁴⁾ Zák. BLR z r. 1967, čl. 23 písm. b); zák. MLR z r. 1969, § 18; nař. SSSR z r. 1974, čl. 30.

^{94a)} Zák. NDR z r. 1954, § 13 čl. 4.

jeho část (zásada „známka lpí na podniku“).⁹⁵⁾ Právo ostatních zemí vychází z principu, podle něhož není převod zásadně vázán na podnik (tzv. zásada volného převodu), přičemž však zákony Maďarska a Polska stanoví podmínku, že převodem nedojde ke klamání spotřebitele; což ve stejné míře je podmínkou i pro smlouvy licenční o ochranné známce.⁹⁶⁾ Podmínkou, že smlouvou bude zajištěno, že zboží nabyvatelem pod ochrannou známkou vyráběné nebude nižší kvality a že převodci bude v tomto směru vyhrazena kontrola, stanoví právo SSSR pro licenční smlouvy.⁹⁷⁾ Platnost smluv o převodu i smluv licenčních je v jednotlivých zemích kromě na schválení podle předpisů devizových zpravidla vázána též na registraci.

5. DOBA TRVÁNÍ PRÁVNÍ OCHRANY

Doba trvání právní ochrany je ve všech zemích s výjimkou Kuby stanovena na 10 let od podání přihlášky, podle práva Kuby na 15 let od registrace, vesměs s možností prodlužování ochrany vždy na tutéž dobu.

6. PROBLEMATIKA INTEGRACE Z HLEDISKA PRÁVA ČLENSKÝCH ZEMÍ

Podobně jako u vynálezů a průmyslových vzorů, vzniká i u ochranných známek problematika především již z teritoriální povahy ochrany v každé jednotlivé zemi poskytované a ze skutečnosti, že se průzkum registraci předcházející provádí zásadně jen z hlediska této země, což již samo o sobě nese s sebou nebezpečí, že známka vyhovující podmínkám v jedné zemi (a to i při zásadní shodnosti podmínek) nemusí vyhovovat podmínkám v zemi jiné. K tomu přistupují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi v jejich postavení v mezinárodním právu známkovém, jejichž význam je v této oblasti (na rozdíl od práva k vynálezům a průmyslovým vzorům) o to závažnější, že se některé z uvedených zemí podílejí i na Madridské úmluvě o mezinárodní registraci ochranných známek, již byl zaveden institut zvláštních mezinárodních známek.

Pokud jde o druhy ochranných známek, vyvolává problematiku skutečnost, že nikoli všechny členské země znají druh známek svazových; právě tento druh známek může mít v dalším rozvoji integrace významnou úlohu.

Důležitá z hlediska zájmů integrace je problematika, která je spojena s rozdíly mezi právem jednotlivých zemí v otázce povinného využívání ochranných známek, převoditelnosti ochranné známky a známkových licencí.

Zvláštní problematika integrace vzniká i v této oblasti v souvislosti

⁹⁵⁾ Zák. ČSSR z r. 1952, § 5 odst. 1; zák. BLR z r. 1967, čl. 21; zák. NDR z r. 1954, § 10; zák. MoLR z r. 1967, čl. 17.

⁹⁶⁾ Zák. MLR z r. 1969, § 12 odst. 2; § 9 odst. 3 zák. PLR z r. 1963, čl. 25 a 26.

⁹⁷⁾ Nař. SSSR z r. 1974, čl. 29.

s otázkami ochrany a využívání ochranných známek pro výrobky a služby, k nimž došlo v rámci integrační kooperace hospodářských subjektů z různých členských zemí RVHP.

F. Právo k označení původu výrobků

1. PRÁVNÍ PRAMENY

Ochrana označení původu je v jednotlivých členských zemích zakotvena v těchto právních předpisech:

ČSSR: Zákon o ochraně označení původu výrobků z 12. 12. 1973 čís. 159/1973 Sb.; § 352 obč. zákoníku č. 141/1950 (nekalá soutěž) a obdobnou funkci ve vztazích hospodářsko-právních plní § 119 a hosp. zákoníku.

Z mezinárodních úmluv v této oblasti se ČSSR kromě Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883 zmíněné již shora pod B, D a E, účastní Lisabonské úmluvy o ochraně označení původu a jejich mezinárodním zápisu z r. 1958 a Madridské dohody o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží z r. 1891, všech v textu Stockholmské revize z r. 1967.

Bulharsko: Zákon o ochranných známkách a průmyslových vzorech z 30. 11. 19676 č. 95 D. V.; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Bulharsko účastní Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 v textu Stockholmské revize a Lisabonské dohody z r. 1958 a Madridské dohody o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží z r. 1891 obou v textu téže revize.

SSSR: Zvláštní zákon o ochraně označení původu výrobků nebyl dosud vydán, jeho vydání se připravuje.

Pokud jde o účast SSSR na mezinárodních mnohostranných úmluvách v této oblasti platí obdobně, co bylo uvedeno shora u Bulharska.

Maďarsko: Zvláštní zákon o ochraně označení původu výrobků nebyl dosud vydán, jeho vydání se připravuje; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Pokud jde o účast Maďarska na mezinárodních mnohostranných úmluvách v této oblasti je postavení Maďarska shodné jako postavení ČSSR.

Polsko: Zvláštní zákon o ochraně oznámení původu nebyl vydán; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Polsko kromě účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví zmíněné již shora pod B, D a E, účastní Madridské dohody o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží z r. 1891, obou úmluv v textu Haagské revize z r. 1925.

Rumunsko: Zvláštní zákon o ochraně označení původu výrobků nebyl dosud vydán; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Pokud jde o účast na mezinárodních mnohostranných úmluvách v této oblasti je postavení Rumunska shodné s postavením Bulharska.

NDR: Zvláštní zákon o ochraně označení původu výrobků nebyl dosud vydán; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Pokud jde o účast na mezinárodních mnohostranných úmluvách v této oblasti účastní se NDR kromě účasti na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví zmíněné již shora pod B, D a E (účast v textu Stockholmské revize z r. 1967) dále též Madridské dohody o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží z r. 1891, a to v textu Lisabonské revize z r. 1958.

Mongolsko: Nařízení o ochranných známkách a označení původu zboží z r. 1967 č. 367/1967.

Na rozdíl od ostatních uvedených socialistických zemí se Mongolsko neúčastní na žádné mezinárodní mnohostranné úmluvě v této oblasti.

Kuba: Zvláštní zákon o ochraně označení původu výrobků nebyl vydán; předpisy o postihu nekalé soutěže.

Z mnohostranných mezinárodních úmluv v této oblasti se Kuba účastní jen Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883, a to v textu Lisabonské revize z r. 1958.

2. POJMOVÉ ZNAKY OZNAČENÍ PŮVODU VÝROBKŮ

Základní rozdíl v pojmových znacích označení původu výrobků z hlediska jeho ochrany se jeví mezi skupinou zemí poskytujících označení původu výrobků ochranu absolutní proti každému užití neoprávněným subjektem i kdyby bylo doprovázeno delokalizační či jinou doložkou mající za účel vyloučit klamavost údaje (ČSSR, MLR, BLR a MoLR)⁹⁸⁾ a mezi ostatními z uvedených zemí, které dosud poskytují ochranu pouze podle zásad postihu nekalé soutěže, tedy proti klamavému užití, přičemž klamavost lze zmíněnými doložkami vyloučit. Jde o rozdíl, který má z hlediska integrace závažný význam.⁹⁹⁾

V zemích první skupiny náleží k pojmovým znakům označení původu výrobků sepjetí zeměpisné oblasti (jejíž název se stal jako označení původu obecně známým a z níž výrobek takto označený pochází (s jakostí či znaky výrobku) z hlediska činitelů přírodních či lidských).¹⁰⁰⁾

3. FORMA A OBSAH PRÁVNÍ OCHRANY

ČSSR, BLR a MoLR uzákonily registraci označení původu výrobků, kromě této formální ochrany však i nadále existuje též ochrana neformální. Ochrana v ostatních uvedených zemích je pouze neformální povahy.

⁹⁸⁾ Čs. zákon z r. 1973, § 4; bulh. zák. č. 95 z r. 1967, čl. 43; Lisabonská dohoda z r. 1958, čl. 3.

⁹⁹⁾ Viz problematiku ochrany označení původu pšeničného piva a dalších čs. označení původu výrobků i v některých členských zemích RVHP.

¹⁰⁰⁾ Srov. čs. zák. z r. 1973, § 1; Lisabonská dohoda z r. 1958, čl. 2.

Výlučnou povahu v plném rozsahu má pouze ochrana poskytovaná v zemích první skupiny shora pod 2 uvedená.

4. DOBA TRVÁNÍ OCHRANY

Ochrana označení původu výrobků poskytovaná ve všech uvedených zemích je časově neomezená.

5. PROBLEMATIKA INTEGRACE Z HLEDISKA PRÁVA ČLENSKÝCH ZEMÍ

Závažnou problematiku vyvolávají otázky uvedené shora pod 2. Základ této problematiky spočívá zde již v rozdílnosti účasti jednotlivých zemí RVHP na mnohostranných mezinárodních úmluvách, která má v této oblasti ještě závažnější důsledky, než v oblastech dříve zkoumaných.

Otázky formy právní ochrany (z hlediska její formálnosti či neformálnosti) mají v této souvislosti význam jen druhořadý.

III. CESTY ŘEŠENÍ PRÁVNÍ PROBLEMATIKY SOCIALISTICKÉ MEZINÁRODNÍ EKONOMICKÉ INTEGRACE V OBLASTI PRŮMYSLÝCH PRÁV

K řešení právní problematiky socialistické mezinárodní ekonomické integrace v oblasti průmyslových práv se jeví vhodnými zejména tři cesty: sbližování národních právních úprav změnami zákonodárství národního, mezinárodní smlouvy (na úrovni mezistátní) a smlouvy mezi právními subjekty z různých členských zemí.¹⁰¹⁾ Tyto cesty nelze však zkoumat odděleně a na sobě nezávisle; navzájem se podmiňují, doplňují a ve svých účincích kombinují.

A. Sbližování národních právních úprav

Otázkám sbližování národních právních úprav v oblasti průmyslově-právní ochrany je orgány RVHP v současné době věnována mimořádná pozornost. 69. zasedání Výkonného výboru RVHP, konané v říjnu 1974, které vyšlo ze zásady, že toto sbližování lze uskutečňovat pouze postupně, vytypovalo v podstatě dvě etapy tohoto sbližování, z nichž cílem první etapy by bylo sbližování částečné, cílem druhé pak vypracování principů úplného sblížení a unifikace. Tomu má mimo jiné sloužit i vypracování typových ustanovení o objevech a vynálezech, které je plánováno na léta 1975 až 1977.¹⁰²⁾

¹⁰¹⁾ Ke zkoumání těchto otázek byla vytvořena mj. Porada vedoucích úřadů pro vynálezectví členských států RVHP jako stálý orgán RVHP.

¹⁰²⁾ Viz opatření ke spolupráci členských států RVHP v oblasti vynálezectví a patentnictví přijaté 69. zasedáním výkonného výboru RVHP, bod č. 4 a 5.

Zkoumáme-li různé materiály týkající se uvedených otázek zjišťujeme, že mezi otázky sbližování národních právních úprav bývají ve značné míře zařazovány i otázky úprav na úrovni mezinárodní. S tím lze souhlasit pouze pokud máme na mysli sbližování v širším smyslu konečného cíle. Pokud však máme na mysli sbližování změnami národních právních předpisů jako jednoho z prostředků řešení problematiky integrace v této oblasti (sbližování v užším smyslu), jímž se chceme zde zabývat, je třeba jednotlivé prostředky od sebe odlišovat, což má závažný význam nejen teoretický, ale i praktický.

Uvažujeme-li o sbližování úpravami národního průmyslově-právního zákonodárství jednotlivých zemí jako jednoho z prostředků řešení vymezené problematiky je třeba si stále uvědomovat, že toto sbližování má své meze určované národně podmíněnými zvláštnostmi právního systému a jeho vývoje a společensko-ekonomických podmínek. Tyto zvláštnosti se uplatňují v tím větším rozsahu, čím více se určitá problematika nedotýká jen jednotlivé průmyslově-právní normy a zasahuje do nejrozličnějších oblastí právního řádu, což ve značné míře platí zvláště pro otázky využívání předmětů průmyslových práv a know-how ve vzájemných vztazích mezi členskými zeměmi.

Jestliže vycházíme ze shora uvedené úvahy, jeví se vhodné, aby zkoumání otázek sbližování cestou úprav národních průmyslově-právních předpisů se zaměřilo přednostně na dílčí otázky, které vytvářejí problematiku v rámci integračních vztahů, jak vyplývá z rozboru shora pod II. Má-li toto sbližování splnit svůj cíl, nemůže spočívat pouze ve formálním přejímání právních úprav v jedné či několika členských zemích již platných, nýbrž musí vycházet z výsledků prohloubeného zkoumání společensko-ekonomické podstaty a funkce jednotlivých průmyslově-právních institutů v socialistické společnosti z hlediska potřeb socialistické mezinárodní ekonomické integrace.

Zároveň nelze také přehlížet, že závažné rozdíly pramení i z rozdílné účasti jednotlivých členských zemí na mezinárodních mnohostranných úmluvách, jejichž ustanovení se stávají součástí právních řádů těchto zemí. Z tohoto hlediska je třeba při sbližování cestou úprav národního zákonodárství jednak brát zřetel na závazky, které pro jednotlivé státy vyplývají z různých druhů účasti na těchto úmluvách, jednak zkoumat do jaké míry by potřebného sblížení nemohlo být dosaženo již sjednocením účasti všech členských zemí RVHP na určitých širších mezinárodních mnohostranných úmluvách. V tomto směru nelze jistě podceňovat sjednocovací význam účasti všech členských zemí RVHP kromě MoLR na Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví. Aby však tato úmluva mohla v plném rozsahu přispívat k řešení otázek socialistické mezinárodní ekonomické integrace, bylo by vhodné, aby k ní přistoupilo i Mongolsko, a aby dále i Polsko a Kuba přistoupily k Stockholmské revizi, v jejímž textu se této úmluvy účastní ostatní členské státy RVHP. Obdobná situace se jeví v otázkách ochrany označení původu výrobků z hlediska účasti zejména na Lisabonské dohodě o ochraně označení původu a jejich mezinárodním

zápisu z r. 1958, kde by přístup dalších socialistických zemí k této úmluvě již sám o sobě mohl vést k potřebnému sblížení právních úprav.

B. Mezinárodní smlouvy mezi členskými státy

Již to, co jsme uvedli shora v závěru předchozích výkladů, prokazuje správnost výchozí úvahy, že jednotlivé vytčené cesty řešení problematiky socialistické mezinárodní ekonomické integrace v této oblasti nelze zkoumat odděleně a na sobě nezávisle, i když je nutno je od sebe jasně odlišovat. Zejména otázky úprav národního zákonodárství členských zemí a otázky účasti na mezinárodních smlouvách (popřípadě uzavírání dalších takových smluv) spolu úzce souvisejí. Zároveň je však třeba si ujasnit, že úprava národního průmyslově-právního zákonodárství ve směru unifikace není ve všech případech nezbytnou cestou řešení problematiky integrace, nýbrž jen jednou z možných cest. Této cíle, a to namnoze snadněji a s ještě pozitivnějšími důsledky pro integrační vztahy lze i při zachování zvláštností národních úprav dosáhnout použitím cesty mezinárodních smluv.

V tomto směru došlo v rámci plnění Komplexního programu již k uzavření mnohostranné Smlouvy o právní ochraně vynálezů, průmyslových vzorů, užitných vzorů a ochranných známek při uskutečňování hospodářské a vědeckotechnické spolupráce z 12. 4. 1973,¹⁰³⁾ která tvoří ovšem jen první krok na této cestě a zdaleka neřeší v potřebné šíři celou problematiku této spolupráce.

Zásadní význam má použití cesty mezinárodních úmluv mezi členskými zeměmi RVHP pro otázky zajištění průmyslově-právní ochrany nehmotných statků v jednotlivých členských státech. V tomto směru je v rámci plnění Komplexního programu v přípravě návrh Dohody o vzájemném uznávání zainteresovanými členskými státy RVHP autorských osvědčení nebo jiných právních forem ochrany socialistického typu používaných v těchto státech a Dohody o unifikaci požadavků na sestavování a podávání přihlášek vynálezů.¹⁰⁴⁾ V přípravě je rovněž již návrh Dohody o vzájemné právní ochraně údajů o původu zboží a označení původu.¹⁰⁵⁾ V souvislosti s přípravou této smlouvy by bylo vhodné zvážit, zda by účelu touto zvláštní smlouvou sledovaného nebylo možno dosáhnout již sjednocením účasti členských zemí na Lisabonské dohodě z r. 1958 (popřípadě zaměřením úsilí na její vhodnou revizi, která se připravuje), jak o tom byla shora již zmínka, a to zejména proto, že tuto ochranu ve vzájemném vztahu členských zemí RVHP je třeba zároveň sladit v zájmu zahraničního obchodu i s ochranou v širších mezinárodních vztazích.

Problematika, která vzniká z hlediska zajišťování průmyslově-právní

¹⁰³⁾ Vstoupila v účinnost 11. 7. 1973, pro ČSSR 6. 5. 1974 (vyhláška MZV č. 88/1974 Sb.).

¹⁰⁴⁾ Viz opatření ke spolupráci členských států RVHP v oblasti vynálezectví a patentnictví přijaté 69. zasedáním výkonného výboru RVHP, bod 1.1.

¹⁰⁵⁾ Viz opatření cit. pozn. 104, bod 1.4.

ochrany v socialistickém mezinárodním ekonomickém společenství zemí RVHP vzhledem k teritoriálnímu principu ovládajícímu tuto ochranu se týká jednak materiálního průzkumu jako součásti řízení o udělení právní ochrany, jednak samého udělování této ochrany, která se provádí v každé zemi zvláště.¹⁰⁶⁾

Otázku materiálního průzkumu nelze oddělit od otázky rozsahu požadované novosti. Tam, kde je novost teritoriálně omezena hranicemi konkrétního státu (ve většině zemí u průmyslového vzoru a s výjimkou mezinárodních známek i u ochranných známek, v obou případech s výhradou mezinárodní priority podle PUÚ), vyplývá nutnost teritoriálního odděleného průzkumu již z této národní průmyslově-právní úpravy. Jinak tomu je však tam, kde se průzkum provádí z hlediska celosvětového (obecně u vynálezu, v některých zemích i u průmyslového vzoru).¹⁰⁷⁾ V tomto směru uvedená problematika přímo volá po řešení nejen cestou spolupráce členských zemí při materiálním průzkumu (která může tvořit jen první etapu), ale přímo cestou vytvoření společných institutů právní ochrany.

Pokud jde o zmíněnou první etapu, došlo již k prvnímu kroku vytvořením Mezinárodního systému patentových informací (MSPI) v rámci Mezinárodní soustavy vědeckých a technických informací a pracuje se dále na vytvoření Mezinárodního systému automatizovaného zpracování bibliografických informací o patentových dokumentech pro socialistické země (ASBA). Předmětem studie je otázka účelnosti vybudování mezinárodního ústavu RVHP pro patentové rešerše a průzkum. Toto studium by nemělo být prováděno odděleně od zkoumání možnosti funkce širší mezinárodní spolupráce v oblasti patentové podle Smlouvy o spolupráci v oblasti patentů z r. 1970,¹⁰⁸⁾ kterou podepsalo celkem 35 států (z toho z členských států RVHP SSSR, Maďarsko a Rumunsko), a podle níž se Výbor pro vynálezectví SSSR má stát jedním z průzkumových úřadů. Vytváření zvláštního systému rešerší a průzkumu v rámci RVHP v případě, že by bylo možno počítat s brzkým zahájením funkce širokého mezinárodního systému PCT, který může současně vyhovět i širším zájmům mezinárodních styků v této oblasti, by bylo zbytečnou duplicitou.

Cílem pokud jde o zajištění právní ochrany vynálezů, průmyslových vzorů a ochranných známek na území celého socialistického ekonomického společenství zemí RVHP, je vytvoření společných institutů právní ochrany.¹⁰⁹⁾ Takové instituty mohou existovat vedle institutů národní právní

¹⁰⁶⁾ To se vztahuje ovšem pouze na ty instituty průmyslově právní, kde je ochrana formální povahy, což však, jak vyplývá z rozboru shora pod II, platí až na menší výjimky v této oblasti obecně.

¹⁰⁷⁾ I když u ochranných známek není takový průzkum předpokladem národní registrace známky, má širší mezinárodní rešerše důležitý význam z hlediska zájmů zahraničního obchodu.

¹⁰⁸⁾ Tato smlouva (označovaná PCT) nenabyla dosud účinnosti.

¹⁰⁹⁾ V opatření cit. v pozn. 104 se prozatím počítá pouze s vypracováním takového společného institutu pro právní ochranu vynálezů, stejné předpoklady pro takové spo-

ochrany a může být ponecháno volbě přihlašovatele, zda uplatní nárok na právní ochranu jen pro jednu zemi podle národního práva této země, či pro více zemí RVHP zároveň, popřípadě pro všechny země, které by k příslušné mezinárodní úmluvě přistoupily. Přitom není nezbytně nutné, aby k takové mezinárodní úmluvě přistoupily již při jejím uzavření všechny členské země; přístup a tím vytvoření společného institutu právní ochrany se může omezit i jen na určité státy uplatňující v určité oblasti shodné principy ochrany a splňující tedy z hlediska národního zákonodárství předpoklady vytvoření společného institutu. V tomto smyslu není proces vytváření společných institutů právní ochrany závislý na modifikaci průmyslově-právního zákonodárství pro celou oblast socialistické mezinárodní ekonomické integrace RVHP.

Cestou mezinárodních smluv bude konečně třeba řešit i otázku společných vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů vytvořených v rámci kooperace mezi subjekty různých členských zemí, i otázky ochranných známek pro výrobky a služby, které budou výsledkem kooperace uskutečňované v rámci integrace.

Cesta mezinárodních smluv mezi členskými státy RVHP, jež má pro řešení vymezené problematiky základní význam, se ovšem neomezuje jen na uzavírání smluv mnohostranných. Důležitou cestou může být i uzavírání smluv dvoustranných, popřípadě smluv mezi těmi z uvedených zemí, které vykazují shodné podmínky splňující předpoklady pro vytvoření určitého společného institutu (to platí pro určité země např. u vkusového průmyslového vzoru a u ochranné známky). Touto cestou lze etapově připravit i předpoklady pro uzavření širších smluv mnohostranných.

Při přípravě všech mezinárodních smluv je třeba dbát též toho, aby tyto smlouvy nebyly v rozporu se závazky, které pro jednotlivé země vyplývají ze smluv, na nichž se již účastní (srov. zejm. čl. 15 PUÚ, dovolující unijním zemím sjednávat odděleně mezi sebou jen takové zvláštní úmluvy, které neodporují ustanovením PUÚ).

C. Smlouvy mezi právními subjekty z různých členských zemí

Úprava smluvních vztahů mezi právními subjekty z různých členských zemí je základní cestou pro řešení otázek využívání průmyslově-právně chráněných nehmotných statků a know-how ve vzájemných vztazích v rámci mezinárodní socialistické ekonomické integrace. Ani tato cesta však musí být posuzována odtrženě od ostatních cest. Nelze přehlížet, že předpokladem, aby uvedené smlouvy mohly plnit na tomto úseku svou úlohu, je, aby byly pro využívání těchto předmětů v jednotlivých zemích vytvořeny ekonomické a právní podmínky, a to zejména z hlediska nejen hmotné zainteresovanosti tvůrců těchto nehmotných statků, ale i z hle-

lečné instituty jsou však splněny též u ochranných známek a do značné míry i u průmyslových vzorů.

diska hospodářské zainteresovanosti podniků na jejich zavádění.¹¹⁰⁾ Řešení těchto podmínek náleží nepochybně ze značné části do oblasti prostředků, o nichž jsme jednali shora pod A. a B.

V postupu vědeckotechnické revoluce nabývá v souladu se zdokonalením řízení socialistického hospodářství smlouva jako základní právní forma využívání průmyslově chráněných nehmotných statků a know-how v mezinárodních vztazích mezi jednotlivými členskými zeměmi RVHP stále většího významu. Principy bezplatného předávání zakotvené svého času v tzv. Sofijských dohodách byly postupně opuštěny.

V průmyslově-právní oblasti jde v podstatě o dva druhy smluv: smlouvu o převodu práv k nehmotným statkům průmyslově-právně chráněným a smlouvu licenční o předmětech práv k nehmotným statkům a o know-how. Pokud jde o první smlouvu, je již pojmově vyloučena u ochrany označení původu, u ochranných známek je přípustná pouze v zemích, jejichž zákonodárství vychází z principu volné převoditelnosti ochranných známek;¹¹¹⁾ omezení možnosti převodu práv vyplývajících z udělení právní ochrany na vynález, pokud je v jednotlivých zemích pro vynálezy podnikové a jiné vynálezy chráněné tzv. nevýlučnou právní formou ochrany stanoveno, se omezuje jen na vztahy vnitrostátní.

Vzhledem k zásadním odlišnostem, vyplývajícím z povahy nehmotných statků a jejich využívání nelze na žádnou z uvedených smluv, mají-li v rámci integrace plnit funkci, která jim v uskutečňování vědeckotechnické revoluce náleží, používat klasických typů závazkových smluv jako smlouvy kupní aj. Nelze proto bez nebezpečí používat na tyto smlouvy ani žádného z typů základních podmínek smluv, jež byly v rámci RVHP dosud vypracovány. Jak smlouva o převodu práv k nehmotným statkům průmyslově-právně chráněným, tak i licenční smlouva o využívání předmětů průmyslových práv a know-how se vyvinuly ve zvláštní smluvní typy.¹¹²⁾ Z hlediska potřeb účelné a efektivní kooperace v rámci mezinárodní socialistické integrace se jeví naléhavým úkol vypracovat základní podmínky převodu práv k nehmotným statkům průmyslově-právně chráněným a základní podmínky poskytování licencí k předmětům těchto práv a k know-how, které je třeba vypracovat diferencovaně podle jednotlivých předmětů.

Za účelem řešení právních otázek socialistické ekonomické integrace v oblasti průmyslově-právní byla při Poradě zástupců členských států RVHP pro právní otázky vytvořena pracovní skupina pro právní otázky spolupráce v oblasti vynálezů, ochranných známek, průmyslových vzorů a licencí. V rámci prací této pracovní skupiny byly dosud vypracovány

¹¹⁰⁾ Rovněž vypracování návrhů na hospodářskou zainteresovanost podniků na vytváření a zavádění vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů je součástí opatření přijatého na 69. zasedání výkonného výboru RVHP.

¹¹¹⁾ Viz výklady shora pod II E).

¹¹²⁾ Viz K. Knap, M. Opltová: Licenční smlouva. AUC Iuridica č. 1–2/1972; titíž autoři: Průmyslověprávní ochrana výsledků tvůrčí činnosti a jejich využití v socialistickém hospodářství. ČSKVŘ 1973; K. Knap: Lizenzvertrag als ein besonderer Vertragstypus. GRUR Intern. 6–7/1973.

návrhy čtyř licenčních typových smluv, a to: typová licenční smlouva obecné povahy, typová licenční smlouva o ochranných známkách, typová licenční smlouva o know-how a typová licenční smlouva o bezplatném předávání vědeckotechnických výsledků. Tyto návrhy byly schváleny na 11. zasedání Porady zástupců členských států RVHP pro právní otázky v říjnu 1974.¹¹³⁾

*

Seznam použité literatury

- Boguslavskij, M. M.: Voprosy avtorskogo prava v meždunarodnyh otnošenijach. 1973, Moskva, Izd. Nauka, 335 s.
- Caregorodcev, V. J.: Vybrané problémy socialistického práva k vynálezům a objevům. 1973, Vynálezy a zlep. návrhy č. 9, s. 385–391.
- Červjakov, V. I.: Právní ochrana sovětských ochranných známek v zahraničí. 1972, Vynálezy a ochr. známky č. 3, s. 183–184.
- Dorkin, A. I.: Sograšenie stran — členov SEV o pravovoj ochrane izobretanij. 1973, Voprosy izobretatelstva č. 10, str. 11–15.
- Dorkin, A. I.: Problemy integracij pravovoj ochrany izobretenij v ramkach RVHP. 1973, Voprosy izobretatelstva č. 5, s. 3–7.
- Dorkin, A. I., Matvejev, G. A.: Ekonomická integrace zemí RVHP a některé problémy vynálezeckého práva. 1971, Vynálezy a ochranné známky č. 2, s. 96–100.
- Ježek, Jiří: Právní ochrana společných vynálezů a objevů vzniklých při mezinárodní vědeckotechnické spolupráci socialistických států. 1972, Vynálezy a ochranné známky č. 4, s. 216–220.
- Ježek, Jiří: Mezinárodní dohody o vědeckotechnické spolupráci. 1971, Časopis pro mezinárodní právo č. 2, s. 136–146.
- Karajanov, Pavel: Význam právní ochrany označení původu pro socialistické země. 1972, Vynálezy a ochr. známky č. 2, s. 105–111.
- Kastler, R., Lengwinat, K., Pogodda, H., Winkelbauer, E.: Der Austausch wissenschaftlich-technischer Ergebnisse innerhalb der sozialistischen Wirtschaft. 1967, Der Neuerer, s. 514–524.
- Knap, K.: Vztah ochrany autorskopravní k ochraně průmyslověprávní. 1970, Aktuál. otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního č. 1, s. 14–27.
- Knap, K.: Ochrana označení původu výrobků. 1974, Soc. zákonost č. 4, s. 207–215.
- Knap, K.: Lizenzvertrag als ein besonderer Vortragstypus. 1973, GRUR Internat. č. 6.
- Knap, K., Opltová, M.: Průmyslověprávní ochrana výsledků tvůrčí činnosti a jejich využití v socialistickém hospodářství. 1973, Praha, Československý komitét pro vědecké řízení.
- Knap, K., Opltová, M.: Právní formy ochrany vynálezů v socialistickém právním řádu. 1971, Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, č. 1, str. 9–45.
- Knap, K., Opltová, M.: Licenční smlouva. 1972, Praha, AUC, str. 5–125.
- Kohout, Alexej: K přípravě programu RVHP v právní oblasti. 1971, Časopis pro mezinárodní právo, č. 1, str. 68–71.
- Krauszová, Valéria: Právna ochrana priemyslných vzorov a modelov. 1972, Praha, Ústav pro patenty a vynálezy, 304 str.
- Kulakov, J. I., Gorlenzo, S. A.: Sotrudničestvo stran — členov SEV v oblasti pravovoj ochrany tovarnych znakov, promyšlennych obrazcov i naimenovanij proischoždenija. 1974, Voprosy izobretatelstva, č. 6, str. 26–31.

¹¹³⁾ Přílohy protokolu 11. zasedání Porady.

- Kunz, Otto: Vynálezy v mezinárodním právu. 1966, Praha, Academia, 266 str.
- Kunz, Otto: Spolupráce ústředních úřadů a organizací socialistických zemí v oblasti technického rozvoje, zejména v oblasti vynálezectví. 1971, Časopis pro mezinárodní právo, č. 3, str. 257–269.
- Kunz, Otto: Některé otázky činnosti zemí RVHP v oblasti rozvojové techniky v rámci socialistické hospodářské integrace. 1971, Časopis pro mezinárodní právo, č. 3, str. 276–279.
- Kunz, Otto, Opletal, J.: Integrační snahy v oblasti průmyslových práv. 1971, Praha, AIPPI, 48 str.
- Lebeděv, L. A.: Dogovor o patentnoj kooperacii i regionalnyje soglašenija o pravovoj ochrane izobretenij. 1973, Voprosy izobretatelstva, č. 7, str. 13–19.
- Luby, Štefan: Vytvorenie vynálezu ako skutočnosť spôsobujúca vznik práv na vynález. 1970, Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, č. 2.
- Luby, Štefan: Vynálezy vytvorené v pracovnom pomere. (Komparatist. studie.) 1971, Právny obzor, č. 10, str. 981–992.
- Maksarev, J. E.: Sotrudničestvo stran — členov SEV v oblasti izobretatelstva. 1974, Voprosy izobretatelstva, č. 6, str. 3–8.
- Opltová, Milena: Změna subjektu známkového práva z hlediska čs. právní úpravy. 1970, Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, č. 1.
- Pitovranov, J. P.: Aktuálne problémy rozvoja právnej ochrany vedeckotechnických výdobytkov v rámci socialistickej ekonomickej integrácie členských krajín RVHP. 1973, Právny obzor, č. 90, str. 840–849.
- Püschel, Reinhard: Urheberrechtliche und patentrechtliche Fragen der wissenschaftlichen Information. 1974, Staat und Recht, č. 4, str. 489–493.
- Ringl, A.: Spolupráce členských států RVHP ve vynálezectví a zlepšovatelství. 1974, Vynálezy a zlepš. návrhy, č. 5, str. 165–167.
- Rybárik, Karol: Zamestnanecký vynález. 1971, Bratislava, 244 str.
- Rybárik, Karol: Zmluva o právnej ochrane vynálezov, priemyslných a užitných vzorov a ochranných známok pri vykonávaní hospodárskej a vedeckotechnickej spolupráce medzi štátmi RVHP. 1973–1974, Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, str. 93–100.
- Sborník referátů ze sympozia v Krakově v roce 1972. Studia cywilistyczne. Tom XXI — Problèmes du droit des inventions et du droit d'auteur.
- Staszko, N.: Ochrona własności przemysłowej w Polsce i aktualne tendencje ustawodawstwa krajów socjalistycznych. 1973, Katowice, Zeszyty Naukowe Univer. Śląskiego, Własność przemysłowa w Polsce.
- Svjadosc, J. J.: Pravovaja ochrana tovarnyh znakov v evropejskich stranech — členov SEV. 1972, Voprosy izobretatelstva, č. 3, str. 26–30.
- Válek, J., Dušek, R.: Účelnost vzájemného přihlašování vynálezů mezi socialistickými zeměmi. 1973, Vynálezy a zlepš. návrhy, č. 9, str. 407–409.
- Winklbauer, E., Kastler, R.: Zum wissenschaftlich-technischen Rechtsschutz. 1970, Berlin, Wiss. Humboldt-Univ., str. 117.

КАРЕЛ КНАП, МИЛЕНА ОПЛТОВА

Правовые проблемы социалистической международной экономической интеграции в области промышленных прав

РЕЗЮМЕ

1. Определение проблематики

Комплексная программа дальнейшего углубления и совершенствования сотрудничества и развития социалистической экономической интеграции стран-членов СЭВ в качестве одной из основных целей интеграции в рамках международного социалистического содружества предусматривает содействие осуществлению научно-техни-

ческой революции. Согласно этой цели на первый план выдвигается необходимость сотрудничества в области науки и техники, обеспечение результатов исследований и определение порядка и условий их взаимобмена.

Возникающие в этой связи экономические проблемы нельзя изучать в отрыве от правовых проблем. Хотя и речь идет о правовых вопросах, затрагивающих по своей природе различные правовые интересы и сферы и охватывающих в области прав на нематериальные блага, в частности и авторское право и так назыв. родственные права, а помимо этой области и право конкуренции, центр тяжести этих вопросов смещается в сферу промышленно-правовой охраны. В отношении промышленных прав зафиксированных в системе правопорядка стран-членов СЭВ научное изложение ориентируется на рассмотрение вопросов изобретательского права, права на рационализаторское предложение, на промышленный образец, на товарный знак и права на обозначение происхождения товара. В процессе изучения правовых институтов общественного применения нематериальных благ рассматриваются также вопросы know-how.

Основные правовые проблемы в области промышленно-правовой охраны вытекают из территориального принципа, на котором эта охрана и основана, а также из различной степени участия отдельных государств в многосторонних международных договорах в этой области или же во вновь отредактированных текстах этих же договоров.

Правовые вопросы социалистической международной экономической интеграции в области промышленных прав представляется возможным разделить на две группы, первая из которых охватывает вопросы промышленно-правовой охраны нематериальных благ, а вторая — использование нематериальных благ в их взаимном соотношении в рамках международной социалистической экономической интеграции. Вопросы обеих групп имеют своей целью обеспечение охраны и (или) взаимное использование не только нематериальных благ, созданных в результате деятельности субъектов одной из стран-членов СЭВ, но и нематериальных благ созданных общим усилием субъектов разных стран-участниц СЭВ, возможно и в общих рабочих центрах.

II. Институт промышленных прав в отдельных странах-членах СЭВ

Любая попытка относительно разрешения выдвинутых вопросов должна обязательно исходить из углубленного сопоставления правовых регламентаций, имеющих силу в данной области в отдельно взятых странах и из позиции этих стран, занимаемой ими по вопросам международной промышленно-правовой охраны. Наряду с этим нельзя и в этой области пренебрегать различиями, берущими свое начало из наличия отличий в общественном развитии вообще, в частности из отличий в области правового развития и основ правовой культуры, которые проецируются не только в разном образии тех или иных правовых институтов, их предмета, природы и содержания, но и в отношении определения понятий, для которых в разных социалистических странах зачастую используются схожие обозначения с различным содержанием.

Под углом зрения законодательства отдельных стран-членов СЭВ из приведенного анализа проистекают следующие проблемы социалистической международной экономической интеграции:

а) В области изобретательского права основной проблемой является тот факт, что признание охраны зависит от решения соответствующих национальных органов, задача которого производится на основании подачи самостоятельных заявок в каждой отдельно взятой стране. Серьезность этой проблемы возрастает в связи с наличием различий в управлении (особенно в отношении осуществления проверки) и в объеме охраны, предоставляемой в связи с освоением процесса производства. Не следует также упускать из виду некоторые различия в изъятиях охраны и значительный разрыв в отношении срока длительности правовой охраны.

И напротив, тот факт, что между законодательством отдельных стран имеются значительные различия в отношении видов и содержания правовых форм осуществления охраны изобретений, особенно по вопросам исключительности и совместности, не вызывает более серьезных проблем в этом направлении и прежде всего потому, что совместимость, будучи зафиксированной в отдельных законодательных

актах, имеет силу только в рамках национальной социалистической экономики и что в результате вторжений в исключительность на пользу социалистических организаций тех государств, которым присуща лишь так назыв. исключительная форма правовой охраны, имеет место значительное сближение обеих форм. Однако некоторые трудности могут возникнуть в этой связи по причине того, что обязанности по использованию охраняемого изобретения и примыкающие к ним санкции предусмотрены по-разному. Наличие разноречия по вопросам регламентации института предшествующего пользователя также влечет некоторые осложнения. Ввиду различий в регламентации понятия и режима изобретений, сделанных в пределах предприятий, с точки зрения интеграции возникает особая проблема в тех случаях, когда в работе по изобретению в рамках социалистической организации той или иной страны принимают участие и субъекты других стран-членов СЭВ.

б) В области права на рационализаторское предложение в качестве основной проблемы интеграции является наличие серьезных различий в урегулировании национальными законодательствами вопросов определения предмета рационализаторского предложения, сказывающихся в том, что рационализаторское предложение, считающееся таковым в одном из государств, не обязательно должно носить такой характер в другом государстве, в котором имеет место реализация такого предложения. Значимость и объем этой проблемы возрастает в тех случаях, когда разработка рационализаторского предложения будет иметь место в связи с осуществлением интеграционного сотрудничества при участии субъектов из различных стран-членов СЭВ.

в) В области прав на промышленный образец между законодательством стран-членов СЭВ имеет место ряд существенных различий, из числа которых, однако, лишь некоторые имеют значение с точки зрения международной социалистической экономической интеграции. Самыми серьезными в этом отношении являются принципиальные различия, касающиеся понятийных признаков (выливающиеся в отлчия в самой природе образцов), что приводит к серьезным препятствиям по осуществлению охраны одного и того же предмета в различных странах и к различиям в сроках длительности этой охраны. Территориальный принцип, с которым связана необходимость постановки вопроса о принятии соответствующего решения (осуществления проверки и разбирательства) в каждой из стран в отдельности, выдвигает и здесь в связи с правовой охраной, основанной на принятии решений национальными органами, ряд схожих по своей природе вопросов с вопросами в области изобретений. Поскольку речь идет о различиях в содержании правовых форм охраны (исключительность или совместимость), можно сделать аналогичные выводы как и в отношении права на изобретение. Вопросы, касающиеся институтов более широкой обязательной лицензии или применения в обязательном порядке, а также прав предшествующего пользователя, представляют собой частичный круг проблем.

г) И в области права на товарные знаки возникает ряд проблем из самого характера охраны, предоставляемой в каждой из отдельных стран и из факта, что проверка предшествующая зарегистрированию производится в основном только с позиций данной страны. Здесь же имеют место значительные различия в положении отдельных стран в международном праве товарных знаков, проявляющемся особенно и в том факте, что в Соглашении о международной регистрации товарных знаков, подписанном в Мадриде, которым учрежден институт особых международных знаков, участвуют только некоторые из стран СЭВ. В отношении категорий товарных знаков возникают проблемы в связи с тем фактом, что категория союзных знаков принята только в некоторых странах-членах СЭВ, причем эта категория может сыграть в процессе интеграции важнейшую роль. Серьезные проблемы возникают в связи с наличием различий между правом отдельных стран по вопросам обязательного применения товарных знаков, их перевода и лицензий на товарные знаки. Здесь же возникают особые проблемы в связи с вопросами охраны и применения товарных знаков, появившимися в процессе интеграционной кооперации хозяйственных субъектов из различных стран-членов СЭВ.

д) В области охраны обозначения происхождения товаров основа проблем заложена уже в самом различии между участием отдельно взятых стран-членов СЭВ в многосторонних международных соглашениях влекущем с учетом характера этой

охраны еще более серьезные последствия, чем в вышеуказанных областях. Вопросы формы правовой охраны (с точки зрения формальности или неформальности) имеют в этой связи лишь второстепенное значение.

III. Пути разрешения правовой проблематики социалистической международной экономической интеграции в области промышленных прав

Разрешение правовой проблематики социалистической международной экономической интеграции в области промышленных прав представляется целесообразным, в частности, по трем направлениям: сближение национальных правовых регламентаций, заключение международных договоров (на межгосударственном уровне) и договоров между правовыми субъектами из различных стран-членов СЭВ. Однако обособленное и без какой-либо взаимозависимости изучение этих направлений представляется невозможным; они взаимно обусловлены, дополняются и в итоге своего воздействия переплетаются.

Процесс сближения промышленно-правовых регламентаций имеет свои естественные границы, определяемые национально обусловленными особенностями законодательства и его развития, а также особенностями общественно-экономических условий. Эти особенности сказываются на практике тем более, чем больше та или иная проблематика касается не только одного промышленно-правового нормативного акта, но затрагивает самые различные области законодательства. Учитывая различную степень участия отдельных стран-членов СЭВ в международных многосторонних соглашениях, правила которых становятся составной частью правопорядка этих стран, и впредь необходимо в процессе сближения национальных законодательств принимать во внимание обязательства, вытекающие для государств из разнообразности их участия в этих соглашениях, а также изучать вопрос о том, в какой мере удалось бы достичь нужного сближения уже в порядке объединения участия всех стран-членов СЭВ в тех или иных более широких международных соглашениях.

Регламентация национального промышленно-правового законодательства в отношении его унификации не является при всех обстоятельствах неизбежным путем решения проблем интеграции, а только одним из возможных путей. Такой же цели можно достичь и путем заключения международных соглашений, причем значительно легче и с более позитивными последствиями для интеграционных отношений и при особом учете особенностей национальных регламентаций. В этом направлении следует продолжать усилия начатые в связи с заключением Соглашения о правовой охране изобретений, промышленных, общепользовательных образцов и товарных марок в процессе осуществления экономического и научно-технического сотрудничества от 12. 4. 1973 года. Под углом зрения проблем, вытекающих из произведенного анализа, этот путь имеет принципиальное значение для решения вопросов по обеспечению промышленно-правовой охраны нематериальных благ в отдельных странах-членах СЭВ, причем не только посредством сотрудничества этих стран в процессе фактического обследования, но и через посредство выработки общих институтов правовой охраны. Такие институты могли бы существовать наряду с институтами национальной правовой охраны, причем заявителю можно было бы предоставить свободный выбор относительно осуществления охраны только в одной из стран согласно ее национальному законодательству или в нескольких либо во всех странах СЭВ, присоединившихся к соответствующему международному соглашению. Присоединение всех государств, являющихся членами СЭВ, к такого рода международному соглашению уже с момента его заключения отнюдь не является безусловно необходимым; присоединение и тем самым принятие общего института правовой охраны может быть ограничено участием в этом только определенных государств, применяющих в той или иной области сходные принципы охраны и удовлетворяющих с учетом национальных законодательств необходимые предпосылки для выработки общего института.

Путем международных договоров необходимо будет решать также и вопросы относительно нематериальных благ, возникающие в кооперации между субъектами разных стран-членов СЭВ в процессе интеграции.

Линия международных договоров между странами-членами СЭВ не означает собой заключение только многосторонних договоров. Важное значение имеют в этом отношении и двусторонние договоры между странами, в которых налицо сходные условия. В таком порядке можно поэтапно создать также предпосылки для последующего заключения многосторонних договоров.

Основным путем решения вопросов по использованию охраняемых в промышленно-правовом порядке нематериальных благ и know-how во взаимных отношениях в рамках социалистической международной экономической интеграции и впредь остается регламентация договорных отношений между правовыми субъектами из разных стран-членов СЭВ. Для того, чтобы договор, приобретающий в этом отношении в процессе совершенствования управления социалистической экономикой все большее значение, мог в этой области выполнять свою функцию, необходимо для использования этих результатов в отдельных странах создать экономические и правовые предпосылки, в частности и с точки зрения материальной заинтересованности создателей этих нематериальных благ и экономической заинтересованности предприятий в отношении их внедрения.

Учитывая принципиальные отличия, вытекающие из природы нематериальных благ и их использования, нельзя ни к одному из договоров в данной области применить традиционные виды обязательных договоров, ни их разновидности. Как договор о переводе прав на нематериальные блага, так и лицензионный договор об использовании предметов промышленных прав и know-how получили дальнейшее развитие, образовав договоры особых видов. С точки зрения потребностей кооперации в рамках социалистической международной интеграции в качестве насущной задачи является разработка основных условий этих договоров, причем дифференцированно по отдельным взятым предметам.

ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE

IURIDICA 1 — 1976

Redakční rada časopisu: prof. dr. Z. Lukeš (předseda),
dr. K. Malý (tajemník), doc. dr. J. Kincl, doc. dr. E. Kučera,
doc. dr. J. Nezkusil, doc. dr. J. Švestka

Graficky upravil Jaroslav Příbramský

© Universita Karlova, Praha, 1976

Ediční referentka PhDr. Zdeňka Vávrová-Rejšková

Z nové sazby písmem Primus vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p.,
Brno, závod 1

Náklad 500 výtisků. Vydání 1. Kčs 10,—